

Pesten, werk in uitvoering

Auteur:
Studentnummer:
Leerroute:
Begeleider:

Wijnand Vooijs
2105734
POD
Aartje Bouman

Inhoudsopgave

pagina:

Samenvatting		3
Inleiding		5
Hoofdstuk 1	Werk in uitvoering	8
Hoofdstuk 2	De fundering	11
Hoofdstuk 3	Tijd voor actie(onderzoek)	19
Hoofdstuk 4	Data, data-analyse en conclusies	26
Hoofdstuk 5	Aanbevelingen	35
Hoofdstuk 6	Reflectie	37
Dankwoord		39
Literatuurlijst		40
Bijlage 1	SVP hoofdstuk 5.7 pesten	43
Bijlage 2	Gesprek met locatiedirecteur (samenvatting)	53
Bijlage 3	Vragenlijst leerlingen	55
Bijlage 4	Vragenlijst mentoren	56
Bijlage 5	Tumult: pesten is geen lolletje	57
Bijlage 6	SAQI inleiding en normgegevens klas A en B (1+2)	67
Bijlage 7	Anti-pest contract	79

Samenvatting

In mijn onderwijspraktijk word ik regelmatig geconfronteerd met pestgedrag en ik wil daar graag iets aan doen. Pestgedrag is niet alleen schadelijk voor de slachtoffers, maar het is ook slecht voor de sfeer op school en nadelig voor de resultaten.

In mijn onderzoek heb ik gekeken of ik het pestgedrag in mijn mentorklas kon verminderen en de sfeer kon verbeteren door een aantal acties te ondernemen die voorgeschreven staan in het schoolveiligheidsplan (SVP). Het SVP is een wettelijk verplicht beleidsstuk over hoe de veiligheid op school wordt geregeld. Ik heb voor deze aanpak gekozen omdat ik het beleid van de school wil volgen, om dit te toetsen, en zodat dit onderzoek eenvoudig kan worden herhaald door anderen.

In het SVP staat een hoofdstuk over pesten. Ik heb het hoofdstuk geanalyseerd en hieruit blijkt dat de meeste onderdelen uit andere anti-pest methodes zijn gehaald of hiermee onderbouwd zijn. Het plan kan worden omschreven als een degelijke aanpak van pesten.

De mentor is de spil en dus degene die moet signaleren en actie ondernemen bij pestgedrag. Hij / zij kan een aantal mensen en middelen op school inschakelen om hem / haar bij te staan.

Eén van deze middelen is de School Attitude Questionnaire – Internet (SAQI), een schoolvragenlijst. Deze wordt aan het begin van het eerste jaar afgenomen om een aantal zaken te signaleren. In de test zit ook een pestschaal. Ik heb dat onderdeel gebruikt om het pestgedrag te signaleren in mijn mentorklas (klas A).

Mijn volgende stap was een interventie. Ik heb, zoals verwacht wordt van een mentor, tijdens de studielessen een aantal lessen besteed aan pestgedrag. Dit heb ik gedaan aan de hand van Tumult, de lesmethode die wij hiervoor kunnen gebruiken. De lessenreeks (6 lessen van 50 minuten) werd beëindigd met het afsluiten van een anti-pest contract, zoals dat staat voorgeschreven in het SVP.

Om te kunnen zien welk effect dit heeft gehad heb ik de SAQI voor een tweede maal afgenomen, nu als evaluatie. De resultaten van de twee tests heb ik met elkaar vergeleken. Als controlegroep heb ik ook een andere klas (klas B) tweemaal de test laten doen zonder de interventie.

Op de pestschaal (zowel bij Pest Anderen als bij Gepest Worden) was het effect niet groot. Mijn conclusie daarbij is dat deze interventie weinig effect heeft op vermindering van pestgedrag gemeten met dit instrument.

Wel zag ik een kleine verbetering in het welbevinden op school in klas A.

De controle groep liet bij de pestschaal een vergelijkbaar beeld zien als klas A, maar had een grote daling op de schaal welbevinden. Hieruit concludeer ik dat de interventie op het gebied van welbevinden gunstig is geweest voor mijn mentorklas.

Ik vond het belangrijk om te weten wat de leerlingen van de interventie vonden en daarom heb ik in mijn mentorklas een vragenlijst afgenomen. De lessen werden als

leuk en leerzaam ervaren. Alle leerlingen hebben het anti-pest contract ondertekend en bijna alle leerlingen gaven aan zich er aan te houden. Het meetbare effect op pestgedrag was dan wel gering, het welbevinden op school ging erop vooruit en de leerlingen vonden de lessen leuk. Dat is een positief resultaat.

Naast deze acties heb ik ook mijn collega mentoren om informatie gevraagd via een vragenlijst. Dit om na te gaan of de aanpak die wordt omschreven in het SVP schoolbreed wordt toegepast. Uit de vragenlijst bleek dat geen van de mentoren bekend was met het SVP en dat de aanpak zoals omschreven in het SVP verder op school (in het eerste jaar van de onderbouwklassen) niet wordt toegepast.

Uit mijn onderzoek, de interventie, de analyse, en mijn bevindingen komen de volgende aanbevelingen:

1. Mentoren beter bekend maken met de SAQI, de werking ervan en de voordelen duidelijk maken.
2. Mentoren bekend maken met het materiaal dat beschikbaar is om pesten aan te pakken.
3. Verwachtingen van mentoren en managementteam (MT) en vice versa onderzoeken, vaststellen en bespreken, met als doel dat de mentor actief het anti-pest beleid uitvoert.
4. Herzien van het SVP hoofdstuk 5.7 en daarbij een keuze maken met welke schoolbrede planmatige systematische aanpak we willen gaan werken.
5. Meer aandacht besteden aan digitaal pesten.

Inleiding

Wie ben ik en wat is de reden dat ik dit onderzoek uitvoer en waarom heb ik het onderwerp “pesten” gekozen voor mijn onderzoek?

De onderzoeker en zijn motivatie

Mijn naam is Wijnand Vooijs. Ik doceer nu acht jaar Engels op een VMBO met Kader en Basis niveau met en zonder LWOO. Ik volg de Master Special Educational Needs (MSEN) opleiding aan de Fontys OSO Hogeschool te Tilburg. Dit is een eenjarige studie die volgt op de tweejarige LWOO opleiding welke opleidt tot Speciaal Onderwijs onderwijzer. Ik heb die opleiding met succes afgerond in 2008. Het doel van de opleiding MSEN is het leren onderzoeken van de eigen onderwijspraktijk en het schrijven van een onderzoeksverslag. Je leert niet alleen hoe je dat moet doen, maar ook hoe je onderzoeker moet worden. Je leert welk gedrag, welke competenties en welke houding daarbij horen. Onderzoeker zijn is een nieuwe rol voor mij en ik verwacht veel te leren, zowel over de theorie van het onderzoeken als van het uitvoeren van een onderzoek in mijn eigen praktijk en van mijn persoonlijke leerproces en van de reflectie op het gehele proces.

Waarom het onderwerp pesten?

Toen ik in 1999 aan de lerarenopleiding Engels begon was mijn doel niet om voor de klas te komen. Ik wilde mij graag verdiepen in de Engelse taal en cultuur en tijdens de studie besluiten wat ik verder wilde gaan doen. Een aantal “snuffel” stages maakte mij enthousiast voor het leraarschap. Na het behalen van mijn diploma ben ik gaan zoeken naar een baan als leraar. Ik had mijn LIO stage gelopen op een Havo-Vwo school. De school waar ik ging werken was een VMBO met basis en kader niveau met en zonder LWOO. Het lesgeven op deze school was heel wat anders dan de ervaring die ik had opgedaan tijdens mijn LIO stage! Ik ging in pak naar school en deed mijn uiterste best om de leerlingen zoveel mogelijk *kennis* bij te brengen. Het duurde even, dat zal aan mijn onervarenheid hebben gelegen, voordat ik door had dat ik de leerlingen niet bereikte. Ik bedacht dat ik beter casual gekleed kon gaan en dat ik naast het overbrengen van kennis mij ook moest gaan verdiepen in de leerlingen en hun achtergrond. Deze twee gedragsveranderingen van mijn kant verbeterden de situatie, toch bleef het lesgeven moeilijk. Ik heb zelfs nagedacht over stoppen, maar dat vond ik vreselijk zonde van mijn studie en ik wilde niet zomaar opgeven.

Ik kreeg de mogelijkheid om de studie Leraar Speciaal Onderwijs (LWOO cursus) van Fontys Hogescholen te gaan volgen. Ik greep deze kans met beide handen aan. De opleiding opende mijn ogen voor de leerling en de situatie waarin deze zich kan bevinden. Het begrip dat ik door deze opleiding kreeg hielp mij de leerlingen beter te begrijpen. Doordat ik de leerlingen beter begreep, kon ik mijn lessen meer op de leerlingen afstemmen. Mijn lessen verbeterden, de leerlingen begonnen mij serieuzer te nemen en ik kreeg meer plezier in mijn werk.

Halverwege de LWOO opleiding werd ik mentor van een nieuwe eerste klas. Ik kreeg te maken met een klas waarin heel erg gepest werd. Er was een leerling die het heel

moeilijk had. De leerling had mijn hulp hard nodig. Ik heb mij verdiept in pesten en zoveel mogelijk gedaan om van de klas een leuke en veilige klas te maken. Zo heb ik een sociogram gemaakt om een beter beeld van de groep te krijgen, een aantal leerlingen een sociale vaardigheids training laten doen, veel met de klas gesproken, mentorgesprekken gevoerd met leerlingen en ouders naar school gehaald. Ook heb ik lessen gegeven over pestgedrag.

Het verbaasde mij destijds dat je als mentor zo alleen staat in dat proces. Ik was heel erg blij dat ik mijn ervaringen kon delen met mijn studiegenoten, zij hebben mij bijgestaan, tips gegeven en aangemoedigd.

Een aantal jaar geleden kreeg ik op de basisschool waar mijn oudste dochter heen gaat een pestprotocol in mijn handen gedrukt. Ik heb dat protocol doorgenomen en ik was heel erg onder de indruk. Wat een geweldig idee! Als leraar zag ik gelijk de mogelijkheden voor mijn eigen onderwijspraktijk. "Dit is iets wat wij ook moeten invoeren op school", dacht ik. Ik ben gaan vragen of wij ook zoiets hadden.

Er bleek een pestprotocol op school te zijn, maar dat was een veel te moeilijk geschreven stuk voor zowel onze leerlingen en hun ouders, als voor de docenten. Er werd weinig mee gedaan. Ik heb het stuk dat ik van de basisschool had gekregen herschreven voor onze school en dit aan alle collega's van de onderbouw, het managementteam en de directeur gestuurd met de vraag of ze het een goed pestprotocol vonden en of ze het wilden invoeren. Ik kreeg vele positieve reacties, maar het invoeren was een ander verhaal. Het pestprotocol ligt tot op heden in mijn la. Dat vind ik erg jammer omdat er zulke goede ideeën in staan om pesten te voorkomen en, als het de kop op steekt, aan te pakken.

Ik ben naast docent en mentor ook vertrouwenspersoon voor onze locatie, samen met een andere collega, en ik ben secretaris van de MR van de gehele scholengemeenschap. In die hoedanigheden heb ik het onderwerp pesten altijd op de agenda staan. Een aantal collega's weet dat ik mij met het onderwerp pesten bezig houd en zij komen mij af en toe om hulp vragen. Ik geef dan advies en probeer zo goed mogelijk te helpen. Ik ervaar dat pesten een probleem is op mijn school. Het kan de sfeer flink verzieken. Het volgende voorbeeld illustreert waar ik regelmatig mee te maken heb.

Dinsdagmiddag het 8^e uur heb ik een 3^e klas. De leerlingen komen altijd wat laat binnen want ze hebben net gym gehad en moeten zich dan omkleden en opfrissen. De leerlingen komen binnen en gaan zitten op de plek die ik ze heb gegeven. Ze kijken continu naar wat de ander doet. Na een poosje is iedereen aan het werk en komt er een leerling een woordenboek lenen bij mij. Ik draai mij om en pak een woordenboek voor de leerling. De leerling loopt terug naar zijn plek en vraagt aan mij waar zijn pen is. De hele klas lacht. Dan volgt er een opmerking over iemand zijn moeder en de leerling die zich aangesproken voelt wordt furieus en roept iets vervelends terug. Er ontstaat ruzie. Ik loop naar de leerlingen toe om ze te kalmeren en aan het werk te zetten. Vanuit de andere kant van de klas roept een leerling dat hij zijn boek kwijt is en hij vraagt wie het gepakt heeft. Er volgt een ruzie over wie het boek heeft. Een leerling loopt naar de vuilnisbak en bij het voorbijgaan stoot hij expres tegen het hoofd van een medeleerling. Dit gaat zo de hele les door. In de tussentijd probeer ik uit te leggen hoe je meervoud maakt in het Engels.

De leerlingen zijn bijna de hele les bezig elkaar het leven zuur te maken. Ik geloof niet dat ze het erg naar hun zin hadden en ik geloof niet dat ze erg veel hebben opgestoken van de les.

Dit soort gedrag zie ik vaak en ik heb er als docent tot nog toe helaas weinig aan kunnen veranderen binnen de kaders van mijn lessen met uitzondering van repressie.

In een recent onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu wordt verwezen naar de sociaal emotionele en cognitieve ontwikkeling van kinderen en het effect van pesten hierop. Het blijkt dat pestende leerlingen en gepeste leerlingen het minder goed doen op school dan kinderen die niet betrokken zijn bij pesten. Het schoolverzuim is ook hoger bij de groep die met pesten te maken heeft (Bos et al., 2010). Voor mij redenen genoeg om de problematiek aan te pakken.

Tot nu toe heb ik in mijn gehele carrière als docent last gehad van pestgedrag onder leerlingen. Door mijzelf te verdiepen in de problematiek en door mijn handelen en houding te verbeteren door scholing vind ik dat mijn onderwijspraktijk is verbeterd. Het is voor mij dan ook een logische keuze om pesten als thema te kiezen en de verbeteringen op persoonlijk en professioneel vlak door te zetten. Mocht mijn onderzoek ook nut hebben voor de gehele school dan zou ik meer dan tevreden zijn.

Nu ik mijn onderzoeksonderwerp heb gevonden, is de volgende stap het bepalen waar ik heen wil met het onderzoek. In hoofdstuk één ga ik dat uiteen zetten.

Samengevat:

In de inleiding heb ik mijzelf voorgesteld en leg ik uit waarom ik het onderwerp pesten heb gekozen als thema voor mijn onderzoek.

Het volgende hoofdstuk gaat over de aanleiding en de probleemstelling die daaruit volgt.

1. Werk in uitvoering

In dit hoofdstuk wil ik mijn onderzoeksvraag verkennen. Om tot een zo scherp mogelijke onderzoeksvraag te komen beschrijf ik wat er al gerealiseerd is op school m.b.t. pesten. Ik geef ook mijn verwachtingen weer en ik eindig met mijn onderzoeksvraag.

Pesten, werk in uitvoering?

Zoals u hebt kunnen lezen in de inleiding wil ik graag iets doen tegen het pestgedrag wat ik regelmatig tegenkom op mijn school. Ik ben mij ervan bewust dat ik het nooit helemaal zal kunnen oplossen en daarom zie ik het als “werk in uitvoering”. Er is, en er zal altijd gepest blijven worden op scholen. Dat wil niet zeggen dat we er geen werk van moeten maken om het tegen te gaan. Uit onderzoek blijkt namelijk dat er best veel te winnen is (Ronde, 2010). Ik moet daarom eerst weten hoeveel er gepest wordt bij ons op school. Aangezien het onderzoek vanwege de tijd niet te uitgebreid kan zijn moest ik keuzes maken. Ik ben mentor van een 1^e klas. Deze leerlingen blijven nog zeker 3 jaar op school en daarom denk ik dat ik de meeste winst kan halen als ik mijn onderzoek in de 1^e klassen van onze locatie uitvoer.

Wat is pesten eigenlijk? Er zijn vele definities te vinden in de literatuur. Ik gebruik de definitie uit ons schoolveiligheidsplan (SVP). Ik doe dit bewust, omdat ik de kennis wil gebruiken die op school voorhanden is, zodat anderen mijn stappen goed kunnen (na)volgen.

De definitie van pesten volgens het SVP van onze school:

“Pesten is een situatie waarin iemand herhaaldelijk en langdurig het slachtoffer is van geestelijk en of lichamelijk geweld, uitgeoefend door één of meerdere personen”.

Dat dit op school gebeurt staat haaks op wat wij willen op school. Immers in de jaargids van 2010-2011 staat beschreven in het hoofdstuk: De missie en visie dat, *“de onderlinge verhouding samenvalt met een geest van vriendschap en collegialiteit”*. Geen plaats voor pesten dus.

Daarnaast wordt beschreven dat de school een sfeer wil waarin leerlingen en personeel zich optimaal kunnen ontplooiën. Om dit te realiseren heeft de schoolleiding gekozen om Ignatiaanse pedagogiek (IgPe) te hanteren. De grondlegger Ignatius van Loyola, de stichter van de jezuïetenorde (waar onze scholengemeenschap onderdeel van uit maakt), “ontdekte” in Manresa (Spanje) dat iedereen het verdient om bemind te worden, ongeacht zijn of haar daden. Dit heeft verstrekkende gevolgen voor de omgang met elkaar. Iedereen, leerlingen, ouders en personeel, is gewenst en bemind. Er is absoluut geen plaats voor pesten!

Deze visie en vorm van omgang met elkaar heeft veel raakvlakken met Inclusief onderwijs. Passend onderwijs vindt zijn oorsprong in Inclusief onderwijs. In Nederland wordt in 2012 Passend onderwijs ingevoerd en zullen alle scholen in Nederland moeten voldoen aan de eisen van Passend onderwijs. Het is naast een kwestie van

willen dus ook een kwestie van moeten. In het verslag over Inclusief onderwijs / Passend onderwijs op het X college (Vooijs, 2010) kunt u hierover lezen.

Werk in uitvoering!

In het voorgaande stuk heb ik aangegeven wat pesten is en dat daar op school geen plek voor is. In deze paragraaf ga ik beschrijven wat dat in theorie inhoudt op de werkvloer. Dit staat beschreven in de jaargids van onze locatie in het hoofdstuk: Begeleiding en ondersteuning. Hier valt pesten onder.

De mentor van een klas is de voornaamste actor als het gaat om de zorg van een leerling. Als de mentor signalen krijgt dat een leerling extra aandacht nodig heeft is het de taak van de mentor om de ouders, de teamleider en de zorgspecialisten in te schakelen als hij / zij dat nodig acht. Mocht de mentor niet kunnen helpen dan kan een leerlingbegeleider ingeschakeld worden.

Er is ook de mogelijkheid tot het benaderen van een vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersonen kunnen op hun beurt een extern vertrouwenspersoon inschakelen. Deze is verbonden aan de school via de overkoepelende stichting. Er zijn nog een aantal andere externe instanties die kunnen worden ingeschakeld. Wij noemen dit het Zorg Advies Team (ZAT) hieronder vallen:

- Schoolmaatschappelijk werk
- De jeugdarts
- De leerplichtambtenaar
- Bureau Jeugdzorg
- Bureau Halt
- Rebound

Naast al deze “hulpmiddelen” verwacht de school van de leerling een bepaalde houding. Iedereen op school heeft rechten en plichten.

De plichten die leerlingen hebben ten aanzien van gedrag zijn beschreven in de jaargids in het hoofdstuk: regelgeving. In dit hoofdstuk staat o.a. een gedragscode. De gedragscode verbiedt pesten. Het onderwerp “pesten” heeft een eigen stuk gekregen binnen het hoofdstuk Regelgeving. Er wordt kort omschreven wat pesten is en wat er aan gedaan kan / moet worden. Helaas staat in dit stuk dat de school een pestprotocol gebruikt welke te benaderen is via de website van school. Dit klopt beide niet. Er is wel een pestprotocol maar deze wordt niet gebruikt en het is niet te vinden via de website.

Belangrijk om te vermelden is de afgedrukte samenvatting van het Algemeen Schoolreglement en het Leerling-statuut in de schoolgids. Hierin staat: “iedereen moet respectvol met een ander omgaan”.

De centrale directie heeft de plicht de veiligheid, in de breedste zin van het woord, voor iedereen op school goed te organiseren. Dit staat in het SVP, opgesteld door de preventiemedewerker. Onder veiligheid valt ook pesten. In het hoofdstuk Pesten (hoofdstuk 5.7, blz. 82) wordt uitgeweid over wat pesten is en er worden een aantal handreikingen gedaan m.b.t. het bestrijden van pesten. Zo staat er een voorbeeld in van een anti-pest contract. Het SVP is op alle locaties verspreid, er moet in elke docentenruimte een exemplaar zijn ter inzage.

Aan het werk...

Op basis van wat ik in de vorige paragraaf heb besproken zou de school redelijk pestvrij moeten zijn. Alles is beschreven en iedereen kan weten wat er van hem of haar verwacht wordt. Helaas constateer ik regelmatig dat dit niet zo is. Ik kan dit niet zomaar concluderen natuurlijk en dan komen we bij wat ik wil weten en wat ik moet gaan onderzoeken.

Mijn doel is duidelijk en was dat al vanaf het moment dat ik besloot pesten als thema te nemen. Ik heb in mijn onderzoeksvoorstel geschreven:

Ik hoop een vermindering te zien van het pestgedrag. De sfeer in de groep zou beter moeten zijn. De pestklachten moeten zijn verdwenen. De klachten van collega's over de sfeer en het pesten van bepaalde leerlingen behoort tot het verleden. De 2^e SAQI afname laat een vermindering zien van het aantal leerlingen dat bij pesten betrokken is. Ik zou als docent merken dat de leerlingen meer met de les bezig zijn en minder met elkaar. Deze uitkomsten zou ik dan kunnen gebruiken om collega's en het Management Team te overtuigen om meer tegen pesten te doen.

Op basis van wat hierboven beschreven is, heb ik de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

- ***Vermindert het pestgedrag in een eerste klas VMBO (basis / kader) met LWOO als ik na een 6-tal lessen over pesten het anti-pest contract afsluit uit het SVP van onze school en is er een effect op het welbevinden?***

Als ik mijn onderzoeksvraag heb beantwoord verwacht ik een duidelijk beeld te hebben van het pestgedrag in mijn klas. Ik kan de informatie gebruiken in het groepshandelingsplan van mijn klas en eventueel in de individuele handelingsplannen. Daarnaast zou het mooi zijn als dit onderzoek mijn collega-mentoren prikkelt. Ik zou trots zijn als mijn werk gebruikt wordt door andere mentoren.

Ook hoop ik dat mijn werk op een hoger niveau dan docent / mentorniveau wordt gelezen en mijn aanbevelingen worden toegepast, zodat de hele school er van kan profiteren en daarmee bedoel ik vooral de leerlingen.

Onze leerlingen verdienen namelijk een school waarin iedereen zich veilig voelt.

Samengevat:

In dit hoofdstuk heb ik mijn probleemstelling omgevormd tot onderzoeksvraag. Verder komt naar voren wat mijn doel(en) is / zijn en waarom.

Hoofdstuk 2 gaat over de theoretische onderbouwing van ons anti-pest beleid, verwoordt in het SVP.

2. De fundering

In dit hoofdstuk ga ik dieper in op het SVP. In het SVP staat de manier waarop wij pesten zouden moeten aanpakken op school. Ik laat zien waarop de aanpak van onze school m.b.t. het bestrijden van pestgedrag is gebaseerd. Dit doe ik door eerst een samenvatting te geven van wat er in elke paragraaf staat waarna ik een korte analyse schrijf waarin ik aangeef waarop het plan gebaseerd is.

De theorie achter het Schoolveiligheidsplan.

In hoofdstuk 1 heb ik aangegeven dat er op onze school een SVP is. Dit is een wettelijke verplichting. Het hebben van een SVP is onderdeel van de ARBO wet. Artikel 1 en 3 van de ARBO wet¹ zijn in het leven geroepen om leerlingen en personeel te beschermen tegen o.a. pesten. Het SVP is samengesteld door de preventiemedewerker van onze school. De preventiemedewerker is samen met de werkgroep Arbo en Veiligheid o.a. bezig een veilig en leefbaar klimaat te onderhouden op school. Mijns inziens is dit terug te voeren op de piramide van A.H. Maslov uit 1943. De behoefte aan veiligheid staat bijna aan de basis. Wanneer een lagere behoefte niet wordt bevredigd dan kan men, volgens Maslov, niet de daarop volgende, hogere, behoefte bevredigen. M.a.w. als een leerling zich niet veilig voelt dan komt er van leren (zelfontplooiing) niets terecht.

De piramide van Maslov.

Het hoofdstuk pesten uit het SVP ga ik per paragraaf analyseren op theoretische onderbouwing. Ik neem namelijk aan dat dit plan niet zomaar uit de lucht is komen vallen. Ik heb de preventiemedewerker over dit voornemen tot 2 maal toe gemaild maar ik heb helaas geen antwoord mogen ontvangen. De analyse komt puur van mijn kant.

Ik beschrijf kort wat er in elke paragraaf van het onderdeel Pesten van het SVP staat, waarna ik een korte analyse geef.

Het gehele onderdeel pesten van het SVP (hoofdstuk 5.7) vindt u in de bijlagen (bijlage 1). Achter elk kopje vindt u de nummering van het SVP.

¹ <http://www.schoolveiligheid.nl/aps/School+en+Veiligheid/veiligheid+en+beleid/Algemeen/Wetgeving/artikel+3+arbowet.htm>
geraadpleegd op 10 mei 2011.

Pesten (5.7)

In deze paragraaf wordt pesten gedefinieerd. Er wordt aangegeven om alle belanghebbenden te betrekken bij het bestrijden van pestgedrag, waarbij wordt uitgegaan van vijf groepen:

1. De gepeste leerling(en);
2. De pester(s);
3. De zwijgende middengroep;
4. De docent(en);
5. De ouders / verzorgers.

Analyse:

De definitie van pesten is gelijk aan de vele definities die te vinden zijn op het internet en in de literatuur zoals, bijvoorbeeld, de definitie die het Nederlands Jeugd Instituut op haar website gebruikt². De gehanteerde definitie uit het SVP, degene die ik gebruik in dit onderzoek, is om die reden prima te gebruiken.

Het gebruik van de groepsindeling bij het bieden van hulp bij pestgedrag is volgens de systematische aanpak van pestgedrag van dhr. B. van der Meer. Uit onderzoek is gebleken dat het de beste methode is om iedereen die met het pestgedrag te maken heeft te betrekken. Hij noemt deze aanpak de vijfsporenaanpak (van der Meer 2002). Het pestweb³, een Internetbron van hulpmiddelen tegen pesten, gebruikt deze systematische aanpak ook bij trainingen die zij aan scholen aanbieden. De vijfsporenaanpak houdt in:

1. Je helpt de gepeste leerling;
2. Je helpt de pester;
3. Je mobiliseert de zwijgende middengroep;
4. Je betreft en helpt de ouders van beide partijen;
5. De school neemt stelling tegen pesten.

Plagen en pesten (5.7.1)

Hier wordt het verschil tussen plagen en pesten uitgelegd. Er staan van beide een aantal voorbeelden. Er wordt iets dieper ingegaan op de rol die de zwijgende middengroep kan spelen. De zwijgende middengroep kan het pesten toelaten of juist stoppen.

Analyse:

Het verschil tussen plagen en pesten volgens pestweb is dat plagen niet lang duurt en niet bij dezelfde persoon gebeurt, de rollen kunnen worden omgedraaid en er is geen machtsverschil. Pesten kan wel lang duren, het gebeurt steeds bij dezelfde persoon, de rollen kunnen niet worden omgedraaid en er is een machtsverschil.

² <http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/09/699.html> geraadpleegd op 14 mei 2011.

³ <http://www.pestweb.nl> geraadpleegd op 8 mei 2011.

Het mobiliseren van de zwijgende middengroep is een belangrijk middel in de bestrijding van pesten. De Primamethode van het Nederlands Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ)⁴ gebruikt dit middel ook. Hoewel de Primamethode speciaal voor het basisonderwijs bestemd is vind ik het goed bruikbaar als voorbeeld. De Primamethode is namelijk gebaseerd op het pestpreventieprogramma van de Noorse professor D. Olweus⁵. Dat is *de* reden waarom ik dit programma ter vergelijking gebruik. Prof. D. Olweus is namelijk al tientallen jaren bezig met het bestrijden van pesten. In de Primamethode worden de rollen die er zijn bij pesten besproken met de kinderen. De zwijgende middengroep wordt gemobiliseerd om pestgedrag te voorkomen of te laten stoppen.

Pesten voorkomen (5.7.2)

In deze paragraaf wordt een aantal richtlijnen gegeven die de school (mijn praktijksituatie) kan volgen om pesten te voorkomen. Alle betrokken groepen worden aangesproken op hun gedrag en houding.

1. Er wordt aandacht gegeven aan een goed pedagogisch schoolklimaat;
2. Pesters moeten worden aangesproken;
3. Leerlingen worden geleerd dat het doorgeven van pestgevallen geen klikken is;
4. Ouders / verzorgers worden geïnformeerd;
5. Personeelsleden hebben een proactieve houding aangaande signalering van pestgedrag.

Analyse:

De richtlijnen die pesten moeten voorkomen zijn verweven met het schoolreglement, het leerling-statuut, IgPe, en de visie van de school. De school heeft het VRIS⁶ certificaat gekregen in maart 2010. VRIS betekent veilig in en rond de school. Daarnaast zijn er nog een aantal zaken, die het pedagogisch klimaat op school moet vormen.

Het Management Team (MT), met aan het hoofd de locatiedirecteur, heeft een aantal maatregelen genoemd die, wat hen betreft, dienen ter voorkoming van pestgedrag en de vorming van een veilig schoolklimaat. Dit zijn, in willekeurige volgorde, (alleen voor de onderbouw i.v.m. mijn doelgroep):

1. Bureau Halt (één les over digitaal pesten);
2. Tang Soo Do lessenreeks (weerbaarheidstraining in de vorm van vechtsportlessen);
3. Religieuze vieringen;
4. Schoolkamp.

⁴ <http://prima.nigz.nl/index.cfm> geraadpleegd op 4 mei 2011.

⁵ <http://www.olweus.org/public/index.page> geraadpleegd op 4 mei 2011.

⁶ <http://www.hetccv.nl/instrumenten/Veilig+rond+en+in+school/menuvrisscholen/index> geraadpleegd op 20 mei 2011.

De vragen die ik aan het MT heb gesteld zijn beantwoord door de locatiedirecteur in een gesprek wat gehouden is op 29 maart 2011. In de bijlagen (bijlage 2) vindt u een samenvatting van het gesprek.

Pesten bestrijden (5.7.3)

De richtlijnen die worden gegeven om pesten te bestrijden gaan uit van 2 curatieve methoden:

1. de niet-confronterende methode;
2. de confronterende methode.

De eerste methode wordt toegepast als het pestgedrag niet zelf is waargenomen. Collega's en / of leerlingen worden ingezet om te onderzoeken of er gepest wordt. Het onderwerp pesten wordt besproken in de klas. Zodra, en als er gepest wordt, wordt er stelling genomen en kan eventueel de confronterende methode worden ingezet.

Bij de confronterende methode worden de volgende stappen genomen:

- De docenten nemen stelling tegen het pesten;
- Er wordt een klassengesprek over pesten gehouden;
- De zwijgende middengroep wordt gemobiliseerd;
- Er worden anti-pest regels opgesteld;
- Er wordt in de les aandacht besteed aan pesten via boeken en andere media.

Analyse:

Onze school heeft geen pestprotocol, al wordt aangegeven in de jaargids 2010-2011 op blz. 28 dat er een pestprotocol te vinden is op de website van de school. Zonder een pestprotocol moet er gekeken worden naar het SVP om te kunnen weten hoe je pesten moet aanpakken volgens het beleid van de school.

Hulp aan de gepeste leerling en zijn of haar ouders/verzorgers (5.7.4)

In deze paragraaf wordt er ingegaan op de hulp die gegeven kan worden aan gepeste leerlingen en hun ouders / verzorgers. In eerste instantie verleent de docent of de mentor deze, maar er kan ook advies worden gevraagd aan de leerlingbegeleider, de zorgcoördinator of aan het MT. Mocht dit niet helpen dan kan er een gesprek met thuis worden gevoerd. Gezamenlijk kan dan naar een oplossing worden gewerkt. Bij ernstige gevallen kunnen de leerling, de school en de ouders externe professionele hulp aanvragen.

Analyse:

De Primamethode, gebaseerd op het werk van Dan Olweus hanteert ook deze aanpak. Het pestprobleem wordt structureel en integraal aangepakt. Er zijn drie niveaus:

1. Schoolniveau;
2. Groepsniveau;
3. Individueel niveau.

Dit stuk (5.7.4 van het SVP) valt onder schoolniveau. De mentor heeft de mogelijkheid om met de teamleider of de leerlingbegeleider het gesprek met de ouders / verzorgers aan te gaan.

Hulp aan de pester en zijn of haar ouders / verzorgers (5.7.5)

De docent of mentor schakelt zelf, als hij of zij dat nodig acht, de hulp in van de leerlingbegeleider, de zorgcoördinator, collega's of het MT. Er wordt gezocht naar de oorzaken van het gedrag door het beantwoorden van de volgende vragen:

- Wordt of werd de pester zelf gepest?
- Is er een gebrek aan aandacht?
- Is het imitatiegedrag?
- Wordt er thuis adequaat op agressief gedrag gereageerd?
- Kan het een leefgewoonte liggen?
- Kan de pester slecht tegen zijn verlies?
- Enz.

Als de oorzaak duidelijk is kan er actie worden genomen. Het doel is een gedragsverandering teweeg te brengen zodat de pester niet meer pest.

Eventueel worden de ouders/verzorgers in dit proces betrokken.

Mocht na deze hulp het pestgedrag niet verdwijnen, dan kan in extreme gevallen hulp van buitenaf opgelegd worden. Als ouders / verzorgers hier niet mee akkoord gaan dan kan de leerling (permanent) worden verwijderd van school.

Analyse:

De Primamethode, gebaseerd op het werk van Dan Olweus hanteert ook deze aanpak. Het pestprobleem wordt structureel en integraal aangepakt. Zij kennen drie niveaus:

1. Schoolniveau;
2. Groepsniveau;
3. Individueel niveau.

Dit stuk valt onder schoolniveau. De mentor heeft de mogelijkheid om met de teamleider of de leerlingbegeleider het gesprek met de ouders / verzorgers aan te gaan.

Praten over moeilijke onderwerpen (5.7.6)

Deze paragraaf gaat voornamelijk over het vertrouwen dat je als docent en / of mentor moet zien te verkrijgen bij de leerling. De manier waarop je vertrouwen kan

verdienen bij leerlingen wordt besproken. Pas als er een vertrouwensbasis is, kan er effectief gesproken worden over onderwerpen als pesten.

Analyse:

Om docent te kunnen / mogen zijn moet je voldoen aan een aantal criteria. Dit is beschreven in het competentieprofiel⁷ van personen werkzaam in de speciale onderwijszorg. De eerste competentie waarover je moet beschikken om leraar te kunnen zijn is het competent kunnen werken met leerlingen. Dit is een kwaliteit verbonden aan de professionele beroepshouding van de leraar. Ik ga ervan uit dat mensen die werken als docent over deze competentie beschikken.

Digitaal pesten (5.7.7)

Deze paragraaf vertelt over de digitale vorm(en) van pesten. Onze school heeft een protocol opgesteld voor internetgebruik. Het SVP geeft aan dat het protocol staat beschreven in het leerlingenstatuut en het personeelsbeleidsplan.

Analyse:

In “Pesten gebeurt steeds meer online” een artikel over digitaal pesten uit Prima! nr. 6 jaargang 4 oktober 2010, een gratis vakblad voor docenten wordt verwezen naar een Nederlands onderzoek uit 2005. Planet Internet wilde weten hoeveel kinderen online werden gepest. 12 procent zei dat ze wel eens digitaal werden gepest en 15 procent gaf aan digitaal te pesten. Internationaal onderzoek⁸ in opdracht van Microsoft in september en oktober 2010 wees uit dat 2 van de 5 kinderen (40%) te maken heeft met digitaal pesten. Daarnaast concludeerde men dat het voorkomen en bestrijden van het fenomeen nog geen prioriteit heeft op scholen. Ik sluit mij aan bij deze conclusie.

Maatregelen tegen pesten (5.7.9)

In deze paragraaf wordt aangegeven dat pesten *niet* strafbaar is, maar dat het wel gepaard kan gaan met strafbare feiten zoals:

- Beledigen;
- Belagen of stalken;
- Afpersen.

De school kan aangifte doen bij de politie naast de eigen sancties, beschreven in hoofdstuk 6 van het SVP. Uiteraard kan elk individu zelf naar de politie.

Analyse:

Mochten er strafbare feiten gepleegd worden dan wordt de politie ingeschakeld.

⁷ Module student PO01SM08 Fontys Opleidingcentrum Speciale Onderwijszorg blz. 11. Figuur 2.

⁸ <http://blogs.technet.com/b/privacyimperative/archive/2010/11/18/new-microsoft-research-shows-parents-and-educators-concerned-about-cyberbullying-but-still-not-a-top-priority-for-schools.aspx> geraadpleegd op 5 mei 2011.

Word je schuldig bevonden dan krijg je te maken met het Wetboek van Strafrecht. Als voorbeeld gebruik ik artikel 137c uit het Wetboek van Strafrecht⁹. Hier staat in beschreven wat het strafbare feit inhoud en welke maximale straf kan worden opgelegd.

Voorbeeld van een anti-pest contract (5.7.11)

5.7.10 ontbreekt in het SCP. De bladzijdennummering is wel in orde. Ik ga ervan uit dat het een typefout betreft.

In deze paragraaf wordt het opstellen van een anti-pest contract uitgelegd en wanneer je dit middel zou kunnen gebruiken. Het doel van het anti-pest contract is het laten doordringen van de ernst van pestgedrag. Er staat een voorbeeld van een anti-pest contract.

Analyse:

Het afsluiten van een anti-pest contract zie je vaak terugkomen in pestprotocollen van anderen scholen. Als je op anti-pest contract googled heb je er zo een aantal gevonden. Tijdens dit onderzoek (april en mei 2011) hingen in onze school een aantal posters en zijn er kaarten verspreid met een voorbedrukt anti-pestcontract. Dit ging uit van www.gay&school.nl een website gemaakt door het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS) in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het doel hiervan lijkt mij duidelijk.

Het anti-pest contract zoals in het SVP is een fysiek contract welke ook daadwerkelijk ondertekend wordt , maar het is niet juridisch afdwingbaar. In die zin is het een psychologisch contract. De theorie achter het psychologisch contract komt uit de Organisatiekunde van o.a. Henry Mintzberg. Een psychologisch contract bestaat uit een aantal verwachtingen die tussen werknemer en werkgever gelden (Feijen 2010). Het contract is impliciet, wederkerig en er zijn verplichtingen en verwachtingen. Zo is dat ook met het anti-pest contract van onze school. Er zijn stilzwijgende verwachtingen en verplichtingen van leerlingen naar andere leerlingen en naar docenten toe en visa versa m.b.t. pestgedrag. De vraag is dan of iedereen van elkaar weet wat de verwachtingen zijn. Hier zie ik een rol voor de docent. Hij of zij moet dit regelmatig bespreken.

Conclusie:

Na het doornemen van het SVP en het uitzoeken van de theoretische onderbouwing ervan kan ik concluderen dat het anti-pest beleid op onze school degelijk in elkaar zit omdat er, net zoals bij de Primamethode, op verschillende niveaus wordt gewerkt. Het SVP zit op schoolniveau en schrijft voor wat er op groepsniveau en op individueel niveau gedaan kan worden ter voorkoming van pesten of het bestrijden van pesten.

⁹ <http://wetboek.net/Sr/137c.html> geraadpleegd op 10 mei 2011.

Samengevat:

In dit hoofdstuk heb ik het hoofdstuk pesten (5.7) uit het SVP besproken en geanalyseerd op theoretische onderbouwing.

Hoofdstuk 3 gaat over de onderzoeksmethodologie.

3. Tijd voor actie (onderzoek)

In dit hoofdstuk leg ik de basis voor wat ik ga onderzoeken. Ik beschrijf welk soort onderzoek ik heb uitgevoerd en waarom. Daarnaast beschrijf ik de methoden die ik heb toegepast om mijn gegevens te verzamelen en te verwerken. Ik eindig met de onderzoeksvraag, welke onderverdeeld is in deelvragen. Als laatste behandel ik ethiek.

Het praktijkgedeelte van het onderzoek

Nu ik weet wat de basis is van het anti-pest beleid bij ons op school kan ik het gaan toetsen. Hieronder beschrijf ik wat ik precies ga doen:

Mijn onderzoek richt zich op één klas, klas A, een eerste jaar VMBO met LWOO klas, met 15 leerlingen. Ik ben mentor van deze klas. Als mentor ben ik verantwoordelijk voor hoe de klas het op school doet. Ik zie de leerlingen 9 lesuren per week waardoor ik de leerlingen en het gedrag goed kan observeren. Het geven van de lesreeks zal geen probleem vormen. De lessenreeks bestaat uit 6 lessen van 50 minuten. In de eerste les introduceer ik het onderwerp en gaan we naar een aantal filmpjes kijken over pesten. In de volgende vier lessen behandel ik de stof en de laatste les staat in het teken van het afsluiten van een anti-pest contract. Deze lessen zijn gegeven tussen 15 maart 2011 en 7 april 2011. De volgende korte film heb ik o.a. vertoont tijdens de eerste les: "Een verhaal over een meisje"¹⁰.

Op 22 november 2010 heeft de klas de School Attitude Questionnaire Internet (SAQI) ingevuld. Als mentor kreeg ik deze gegevens om mee aan de slag te gaan. De zorgafdeling van school bekijkt de resultaten ook en kan op basis hiervan bepaalde zorg, zoals faalangsttraining, inzetten. Het doel van het invullen van de test is dat de mentor inzicht krijgt in zijn klas op de geteste onderdelen: motivatie, welbevinden, zelfvertrouwen en *pesten*. Deze gegevens kan ik voor mijn onderzoek gebruiken als nulmeting. Hiermee heb ik het vertrekpunt van mijn onderzoek te pakken. Mijn doel is het verminderen van pestgedrag en het verbeteren van de sfeer.

Ik heb contact gehad met de makers van SAQI en zij gaven aan dat de test hier prima voor te gebruiken is. De test is adaptief en zal dus nooit tweemaal hetzelfde zijn. De tweede test is afgenomen op 13 april 2011. Er zat 5 maanden tussen de tests en dat is prima.

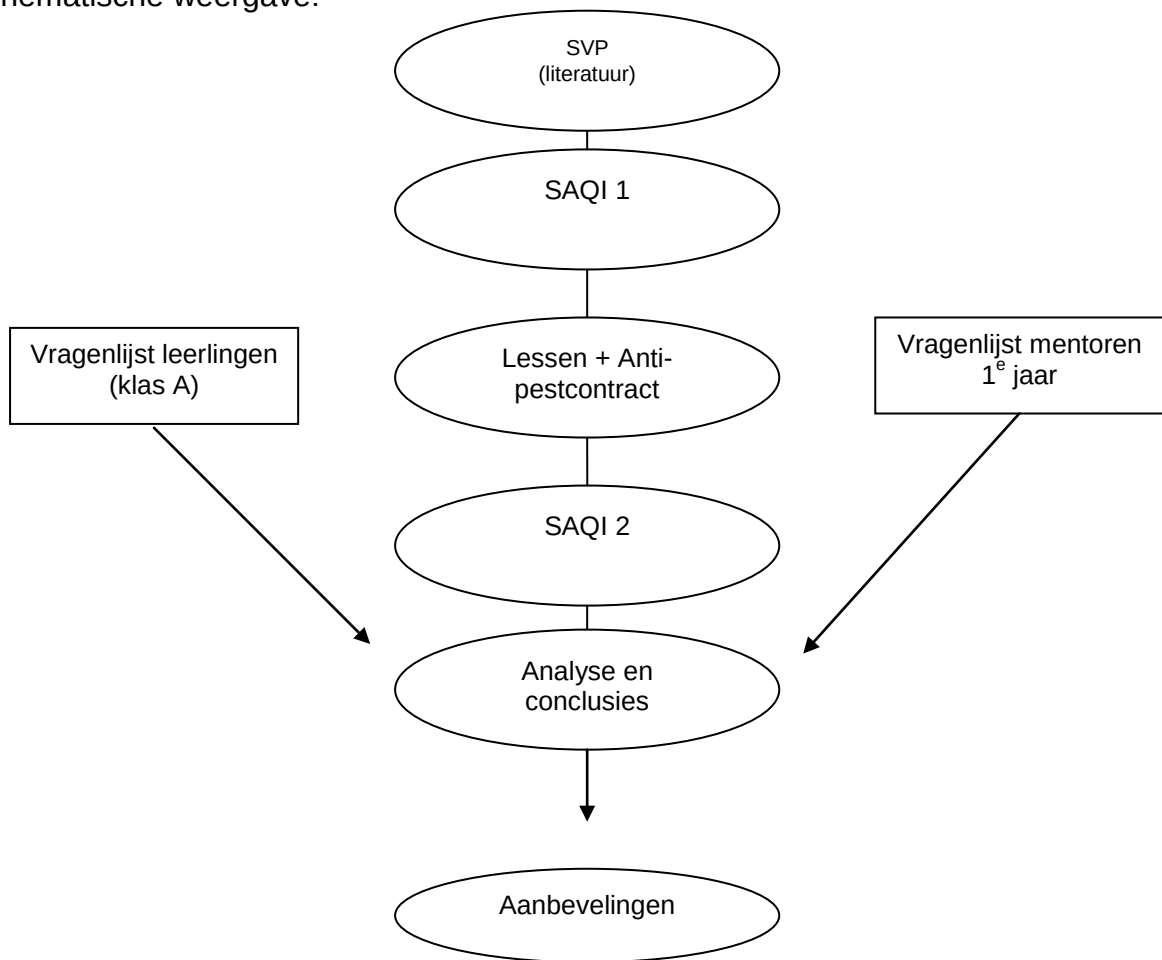
Om het pestgedrag te verminderen in de klas heb ik een lessenreeks gegeven over pesten met als afronding het afsluiten van een anti-pest contract. De lessen die ik gegeven heb komen van Tumult. Dit is een methode die de school heeft aangeschaft om te gebruiken tijdens mentorlessen en levensbeschouwing. Op de website van Tumult kan elke docent van onze school de module over pesten downloaden.

¹⁰ <http://www.youtube.com/watch?v=INHgtKF-t7k&feature=related> geraadpleegd op 23 mei 2011.

Een andere willekeurige eerste klas, klas B, is de controlegroep. Deze klas vult 2 maal de SAQI in maar krijgt *niet* de lessen en er wordt *geen* anti-pest contract afgesloten. De klas heeft een andere mentor en een ander docententeam.

Om de validiteit van mijn onderzoek te vergroten ga ik naast de SAQI afname de leerlingen van klas A ook een vragenlijst voorleggen over de lessen en het anti-pest contract. Daarnaast bevraag ik alle mentoren van de eerste klassen over hun kennis en ervaring met pesten en het pestbeleid van onze school. Met deze gegevens denk ik mijn onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden.

Schematische weergave:

Actieonderzoek

Het onderzoek dat ik uitgevoerd heb is een typisch actieonderzoek. Ik heb mijn eigen praktijk onderzocht waarin ik zelf een rol heb als docent, collega, mentor, vertrouwenspersoon, MR-lid en secretaris en nu dus ook onderzoeker. De rol van onderzoeker focust zich, in eerste instantie, op mijn rol als docent / mentor. Ik heb gekeken naar mijn eigen handelen als docent / mentor en de reactie van de leerlingen hierop. Daarna kwam de reflectie en volgende acties. Ik handelde en onderzocht tegelijkertijd. Het doel was mijzelf en mijn praktijk te verbeteren ten dienste van de leerlingen. Je gebruikt actieonderzoek als je jezelf en je onderwijspraktijk wil verbeteren (McNiff, Whitehead 2006). De stappen van een

actieonderzoek: analyseren, ontwikkelen en plannen, uitvoeren, resultaat bekijken, evalueren en conclusies trekken (Kallenberg et al., 2007) hield ik bij door tijdens het proces een logboek te gebruiken.

Er is onderzoek gedaan naar de opbrengst van actieonderzoek. In het boek tien keer beter (Boerman et al., 2010) worden elk jaar de beste 10 onderzoeken, die voor de MSEN opleiding van Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg worden uitgevoerd, gepubliceerd. In het voorwoord verwijst men naar deze onderzoeken en de voordelen die actieonderzoek met zich meebrengt. Men noemt:

- Toename van professionele ontwikkeling;
- Toename van kennis, vaardigheden en zelfvertrouwen;
- Door onzekerheid in eigen handelen een kritisch onderzoekende houding verkregen;
- Verbetering van communicatie en samenwerking.

In hoofdstuk zes geef ik in een reflectie weer of ik zelf ook een aantal van deze doelen heb bereikt.

Nu volgt een overzicht van de instrumenten die ik in mijn onderzoek gebruikt heb:

SAQI

De SAQI¹¹ is een School Vragen Lijst (SVL) online. De SAQI heeft tot doel bij leerlingen de sociaal-emotionele aanpassing aan school vast te stellen. Het is mogelijk om twee maal de test af te nemen. De eerste test is dan de signaleringstest en de tweede afname is de evaluatietest. De reden dat ik de SAQI als testmiddel heb uitgekozen is dezelfde reden waarom ik het SVP als uitgangspunt heb genomen bij de literatuurstudie. Ik wil graag gebruik maken van de middelen die er zijn om op die manier een herhaling van het onderzoek eenvoudig mogelijk te maken voor school. Een andere reden is dat de SAQI een zeer betrouwbare test is:

“De SAQI is genormeerd met een zeer grote steekproef: $n = 10.000$! Normen zijn beschikbaar voor alle onderwijsgroepen. De SAQI is goedgekeurd door de COTAN¹² en is opgenomen in de lijst van te gebruiken instrumenten bij de Indicatiestelling”.

Naast het onderzoek naar de toename of afname van pestgedrag in mijn klas wil ik ook graag weten welke invloed dit heeft op het welbevinden op school. De SAQI biedt mij die kans omdat er in de test een schaal voor welbevinden zit. Ik kan deze koppelen aan de pestschaal en kijken of er een toename of afname is.

Vragenlijst

De SAQI is een zeer betrouwbare test maar vertelt mij niets over wat de betrokkenen van de interventie vonden. Daarom ga ik naast de SAQI test een tweetal vragenlijsten afnemen. De leerlingen van klas A krijgen een vragenlijst voorgelegd en

¹¹ <http://www.saqi.nl/AlgemeenInfo.aspx> geraadpleegd op 5 mei 2011

¹² <http://www.cotandocumentatie.nl/> geraadpleegd op 5 mei 2011

de mentoren van de eerste klassen krijgen een vragenlijst voorgelegd. Hiermee hoop ik na te kunnen gaan wat de waarde is van mijn interventie.

Ik kan met de antwoorden van de leerlingenvragenlijst terugkijken op de interventie en de lessen voor een eventuele volgende keer aanpassen. Ik kan met de antwoorden van de mentorenvragenlijst kijken hoe de anderen mentoren het anti-pest beleid op school vormgeven en vergelijken met mijn aanpak. De twee vragenlijsten vindt u in de bijlagen (bijlage 3 en 4).

Ik heb gekozen voor korte eenvoudige vragenlijsten met dichotome vragen. De redenen hiervoor zijn: de vragenlijsten moeten snel te maken zijn door de respondenten, het moet gemakkelijk uitvoerbaar zijn en ik wil feitelijke informatie hebben om te kunnen vergelijken (Kallenberg et al., 2007).

Ik heb getracht 100% respons te krijgen en dat is bijna gelukt. Ik miste één leerling i.v.m. familieomstandigheden en aangezien ik als onderzoeker niet mijn eigen vragenlijst kan invullen mis ik één mentor. Ik ben blij met de hoge respons. Ik heb daar zelf op aangestuurd door de leerlingen de vragenlijst aan te bieden tijdens een les en de mentoren heb ik meerdere keren gevraagd of ze de vragenlijst hadden ingevuld en ingeleverd.

Lesmateriaal: Pesten is geen lolletje

Ik heb de methode Tumult gebruikt tijdens de lessen over pesten. Ik heb bewust die keuze gemaakt omdat er van de mentoren op school verwacht wordt dat zij Tumult gebruiken tijdens de mentorlessen. Tumult wordt gebruikt bij de levensbeschouwinglessen. De leerlingen zijn bekend met de methode.

In het Tumultboekje dat de leerlingen hebben gekregen in het boekenpakket komt de module niet voor. Ik heb zelf de module gedownload van de website van Tumult¹³. Iedere docent van onze school kan dat doen omdat wij een abonnement hebben. Naast het lesboekje heb ik een aantal zaken zelf toegevoegd om de lessen wat dynamischer te maken. Ik ben begonnen met het vertonen van 2 films over extreme pestgevallen waarbij de gepeste zelfmoord pleegde. De laatste les hebben de kinderen het anti-pest contract ondertekend waarna we een hapje en een drankje buiten hebben genuttigd om het te vieren.

Hieronder volgt een bespreking van het lesmateriaal. Het boekje vindt u in de bijlagen (bijlage 5).

Het eerste onderdeel vertelt over wat pesten is en wat het verschil is met plagen. Daarna kunnen de leerlingen via een tweetallenopdracht uitvinden of de meningen hierover hetzelfde zijn. Het eerste deel eindigt met een vraag over een fragment uit het boek Spijt! van Carry Slee.

In het tweede deel moeten de leerlingen een leugendetector invullen en samen met hun buurman of buurvrouw kijken of de gegeven antwoorden eerlijk zijn. De vragen gaan over of je wel eens gepest bent of dat je wel eens iemand hebt gepest. Er wordt uitleg gegeven over de verschillende rollen bij pesten.

¹³ <http://www.tumult.nl/> geraadpleegd op 23 mei 2011.

In deel drie moeten de leerlingen adviezen schrijven voor de pester, de gepeste en de meelopers (zwijgende middengroep). Dit wordt klassikaal besproken om te kijken of de adviezen goed zijn of niet. Dit onderdeel eindigt ook met een fragment uit Spijt!

In deel vier worden de gevolgen van pesten besproken in de vorm van een debat waarbij na een tijdje de rollen om worden gedraaid. Deel vier eindigt met het opstellen van een anti-pest contract in groepjes van vier. Deze opdracht leidde uiteindelijk tot het anti-pest contract die de kinderen in de laatste les hebben ondertekend. De leerlingen hebben het contract dus zelf opgesteld. Er wordt afgesloten met het schrijven van een brief naar een pestkop. Deel vier eindigt met een samenvatting van de belangrijkste punten.

De lessen en de opbouw van de lessen passen bij het SVP. Ze hebben min of meer dezelfde inhoud. Het enige wat mist is de rol die ouders of verzorgers samen met de leerling en school kunnen spelen.

Om conclusies te kunnen trekken en aanbevelingen te kunnen doen ga ik de gegevens, de data, analyseren met de in hoofdstuk 1 geformuleerde onderzoeksvraag.

Onderzoeksvraag en deelvragen:

- ***Vermindert het pestgedrag in een eerste klas VMBO (basis / kader) met LWOO als ik na een 6-tal lessen over pesten het anti-pest contract afsluit uit het SVP van onze school en is er een effect op het welbevinden?***

Om deze vraag te kunnen beantwoorden ga ik in het volgende hoofdstuk de volgende deelvragen beantwoorden:

A. SAQI 1

1. Hoeveel leerlingen hebben te maken met pesten in klas A en B?
2. Wat is het gemiddelde van klas A en B op de 2 pestschalen?
3. Wat is het gemiddelde van klas A en B op de schaal van welbevinden?

SAQI 2

4. Hoeveel leerlingen hebben te maken met pesten in klas A en B?
5. Wat is het gemiddelde van klas A en B op de 2 pestschalen?
6. Wat is het gemiddelde van klas A en B op de schaal van welbevinden?

B. Vragenlijst Leerlingen

Vragen B1 t/m B8.

C. Vragenlijst Mentoren

Vragen C1 t/m C12.

Ethiek

De studie MSEN kent een aantal regels en houdingen m.b.t. ethiek voor het uitvoeren van een praktijkonderzoek (Boerman, 2008). Ik heb mijn uiterste best gedaan om aan die (6) punten, voor zover deze van toepassing zijn op mij en mijn onderzoek, te voldoen.

Ik heb de klassen / leerlingen en de collega's die ik bevraagd heb op de hoogte gebracht van het onderzoek en mondeling dan wel schriftelijk toestemming hiervoor gevraagd. Tegelijkertijd vroeg ik mondeling of schriftelijk of ik de gegevens mocht gebruiken voor mijn onderzoek. De gegevens zijn uiteraard geanonimiseerd. De locatiedirecteur van onze school heeft aangegeven het op prijs te stellen als de school niet genoemd wordt.

Ik heb mijn methodieken zo uitgezocht dat ik de beste resultaten kan verkrijgen. Ik besprak met regelmaat mijn onderzoek met mijn critical friends en mijn begeleider. De personen op de foto's hebben allen toestemming gegeven voor publicatie. Helaas is het gebruik van foto's niet toegestaan en was op de foto's de naam van de school te zien. De foto's worden niet gebruikt.

Een punt welke ik graag wil bespreken is het volgende: het SVP van onze school is opgesteld door de preventiemedewerker. Na analyse blijkt het, naar mijn idee, een stuk wat goed in elkaar zit en, zoals ik al aangaf, het beste gebruikt van verschillende bronnen. Deze bronnen worden alleen niet vermeld. In mijn zoektocht naar de achterliggende theorie kwam ik op de vijfsporenaanpak van dhr. R. van der Meer. De vijfsporenaanpak wordt in een stuk van de Primamethode toegedicht aan dhr. D. Olweus. Van alle drie de bronnen ben ik onder de indruk vanwege de hoeveelheid informatie en de resultaten. Ik gebruik alle drie de bronnen in dit verslag, maar na email contact met dhr. R. van der Meer (auteur van vele boeken en publicaties over pesten en beheerder van www.pestten.net) kwam ik erachter dat zelfs op dit niveau niet altijd even juist met ethiek wordt omgegaan. Dhr. R. van der Meer heeft op zijn website een betoog geschreven over zijn claim op de vijfsporenaanpak.

De SAQI heeft zijn eigen ethische vraagstukken. De gegevens die ik heb verkregen zijn vertrouwelijk en moeten ook op die manier behandeld te worden. De uitslagen van de test en dit onderzoek zouden tot maatregelen kunnen leiden en dat is zonder inspraak van de leerlingen niet gewenst.

De uitslagen zijn onderhevig aan houdbaarheid. Ik gebruik alle gegevens binnen één schooljaar, dat geeft geen problemen. De test is een momentopname en er kunnen daarom niet zomaar allerlei interpretaties uit komen rollen. De uitslagen zijn niet verkregen uit systematisch verkregen onderzoeksgegevens. Er kunnen daarom alleen eenvoudige interpretaties uit voortvloeien (Vorst 2007). Voor mijn onderzoek is dat voldoende. De redenen waarom er gepest wordt en wat er op school, groep of individueel niveau aan gedaan moet worden ligt buiten het onderzoek.

Samengevat:

In dit hoofdstuk heb ik mijn onderzoek en mijn onderzoeksvraag beschreven met de bijbehorende methoden die ik gebruikt heb. Verder kwam ethiek aan de orde.

In het volgende hoofdstuk presenteer in de cijfers en de antwoorden van de vragenlijsten en ga ik de uitkomsten analyseren.

4. Data, data-analyse en conclusies

In dit hoofdstuk presenteer ik de uitkomsten van mijn deelvragen in dezelfde volgorde als in hoofdstuk drie. Na de presentatie van de cijfers en de uitkomsten per deelvraag met een korte toelichting, sluit ik het hoofdstuk af met een uitgebreide analyse waarin het antwoord op mijn onderzoeksvraag zit.

Hoe werkt de SAQI?

Zoals in de handleiding staat van de SAQI test hebben leerlingen met stanine (stanines lopen van 1 t/m 9) 1 of 2 een opvallend lage score (= een zeer negatieve attitude) en worden gesignaleerd als leerling met mogelijke problematiek (Vorst 2007). Let wel, het gaat om de relatieve positie van leerlingen ten opzichte van anderen in een vergelijkbare situatie. Belangrijk om te vermelden is dat de SAQI geen diagnose stelt maar een inventarisatie en een indicatie. De uitslagen van de test vormen een startpunt voor verder onderzoek. Scores onder de 4 zijn een indicatie voor een sterk negatieve houding en dan mag je ervan uitgaan dat dit problemen kan gaan geven bij een doelmatig onderwijsleerproces. Dit kan leiden tot probleemgedrag in de klas en op school. In de bijlagen (bijlage 6) vindt u de inleiding die bij de gegevens verstrekt wordt. U vindt daar ook de basis gegevens van klas A en klas B.

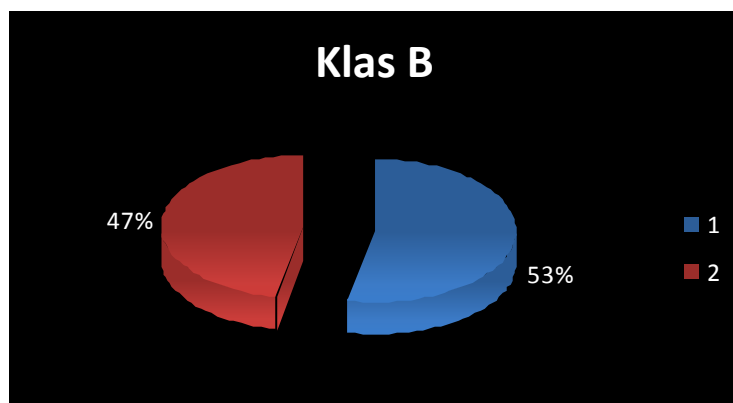
SAQI 1.

De SAQI 1 is op 22 november 2010 afgenomen in klas A en in klas B. Klas A bestaat uit 15 leerlingen. Op de dag van de afname was één leerling (meisje) afwezig. Het betreft 9 meisjes en 5 jongens in de leeftijd van 12 tot 15 jaar. Klas B bestaat uit 17 leerlingen. Het betreft 6 meisjes en 11 jongens in de leeftijd van 12 en 13 jaar.

A1

Van de 14 leerlingen zijn er 4 die een stanine van 1 of 2 hebben gescoord. Dit betekent dat 29% van leerlingen van klas A te maken heeft met pesten.

Van de 17 leerlingen zijn er 8 die een stanine van 1 of 2 hebben gescoord. Dit betekent dat 47% van leerlingen van klas B te maken heeft met pesten.

A2

De gemiddelde score van klas A in de SAQI pestschaal onderverdeelt in Pest anderen (PA) en Gepest worden (GW) is:

PA	4.9
GW	4.6

De gemiddelde score van klas B in de SAQI pestschaal onderverdeelt in Pest anderen (PA) en Gepest worden (GW) is:

PA	4
GW	4.1

A3

De gemiddelde score van klas A in de SAQI hoofdschaal welbevinden met schoolleven (WEL) is:

WEL	4.1
-----	-----

De gemiddelde score van klas B in de SAQI hoofdschaal welbevinden met schoolleven (WEL) is:

WEL	4.1
-----	-----

Toelichting A1 t/m A3

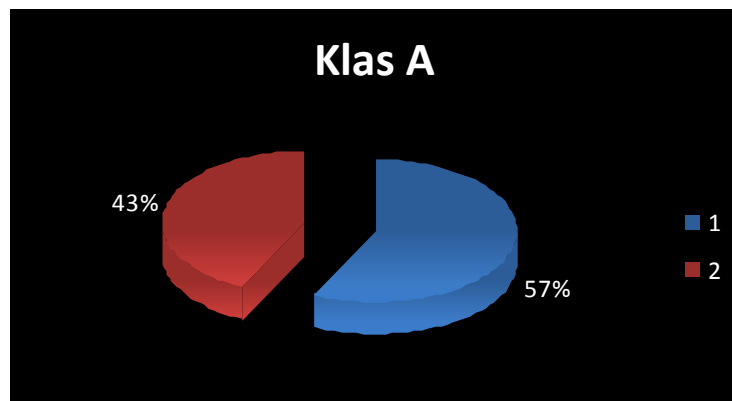
Het percentage leerlingen dat met pesten te maken heeft in klas A (29%) komt overeen met recent internationaal onderzoek waar Nederland ook aan heeft meegewerkt (van Dorsselaer et al., 2005). Dit onderzoek is in 2009 en 2010 herhaald.

Het percentage van Klas B is erg hoog (47%). De gemiddelde scores (per klas) van de schalen PA, GW en WEL liggen allemaal op of net boven de 4. Al deze scores krijgen in de SAQI test de label: *enigszins lager dan gemiddelde score*. Deze score krijgt de volgende interpretatie van de sterkte van de attitude ten opzichte van anderen: *een zwakke negatieve attitude*.

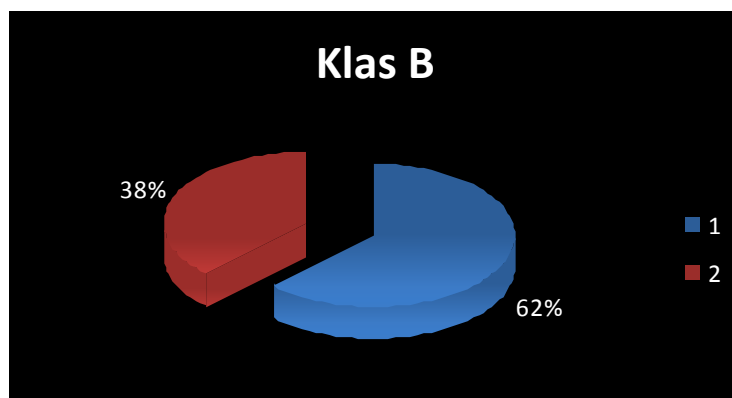
SAQI 2.

De SAQI 1 is op 13 april 2011 afgenomen in klas A en in klas B. Klas A bestaat uit 15 leerlingen. Op de dag van de afname was één leerling (jongen, 15 jaar) afwezig. Het betreft 10 meisjes en 4 jongens in de leeftijd van 12 tot 14 jaar. Klas B bestaat uit 17 leerlingen. Op de dag van de afname was één leerling (jongen) afwezig. Het betreft 6 meisjes en 10 jongens in de leeftijd van 12 tot 14 jaar.

A4.

Van de 14 leerlingen zijn er 6 die een stanine van 1 of 2 hebben gescoord. Dit betekent dat 43% van leerlingen van klas A te maken heeft met pesten.

Van de 16 leerlingen zijn er 6 die een stanine van 1 of 2 hebben gescoord. Dit betekent dat 38% van leerlingen van klas A te maken heeft met pesten.

A5

De gemiddelde score van klas A in de SAQI pestschaal onderverdeelt in Pest anderen (PA) en Gepest worden (GW) is:

PA	4.1
GW	4.6

De gemiddelde score van klas B in de SAQI pestschaal onderverdeelt in Pest anderen (PA) en Gepest worden (GW) is:

PA	3.8
GW	4.5

A6

De gemiddelde score van klas A in de SAQI hoofdschaal welbevinden met schoolleven (WEL) is:

WEL	4.6
-----	-----

De gemiddelde score van klas B in de SAQI hoofdschaal welbevinden met schoolleven (WEL) is:

WEL	2.6
-----	-----

Toelichting A4 t/m A6

Het percentage leerlingen dat met pesten te maken heeft in klas A (43%) is hoog in vergelijking met (inter)nationaal onderzoek. Het percentage van Klas B is hoog (38%)

De gemiddelde scores (per klas) van de schalen PA, GW en WEL liggen hebben een spreiding tussen de 2.6 en de 4.6. De score 4 is in de toelichting van A1 t/m A3 al aan de orde gekomen. De stanines 3 en 2 worden betiteld als *lage score* en *zeer lage score* met de interpretatie van de sterkte van de attitude ten opzichte van anderen als resp. *een sterke negatieve attitude* en *een zeer sterke negatieve attitude*.

B. Vragenlijst leerlingen

De leerlingen van klas A hebben na de lessenreeks en het ondertekenen van het anti-pestcontract een vragenlijst ingevuld. In de bijlagen vindt u een blanco vragenlijst Leerlingen. 14 Leerlingen hebben de vragenlijst ingevuld. Eén jongen was wegens familieomstandigheden een aantal weken niet aanwezig. De vragenlijst kon alleen met ja of nee ingevuld worden om een zo scherp mogelijk beeld te krijgen. De vragen zijn eenvoudig te beantwoorden. De leerlingen hadden geen vragen over de vragenlijst.

B1.	Vond je de lessen over pesten leuk?	ja	100%	nee	0%
B2.	Vond je de YouTube filmpjes leuk?	ja	79%	nee	21%
B3.	Vond je de lessen leerzaam (heb je er iets aan denk je)?	ja	93%	nee	7%
B4.	Ben je anders gaan denken over pesten na de lessen?	ja	93%	nee	7%
B5.	Heb je wel eens iemand gepest op school dit schooljaar?	ja	50%	nee	50%
B6.	Zie je wel eens pestgedrag op school?	ja	93%	nee	7%
B7.	Ben je wel eens gepest op school dit schooljaar?	ja	43%	nee	57%
B8.	Denk je dat je je kan houden aan je contract?	ja	93%	nee	7%

Toelichting vragenlijst leerlingen

De vragen zijn zeer eenvoudig toch kan je veel informatie halen uit de uitkomsten. Zeker als je in je achterhoofd houdt dat de leerlingen net een aantal weken bezig zijn geweest met het onderwerp pesten. Dit is op individueel en op groepsniveau gebeurd. Daarnaast hebben de leerlingen het anti-pestcontract ondertekend en daar heb ik niet lichtzinnig over gedaan. Ik heb de leerlingen gezegd dat het ondertekenen geen verplichting is en dat er geen consequenties zijn als een leerling het niet wilde. Alle leerlingen hebben het contract ondertekend. De leerlingen hebben een kopie mee naar huis gekregen. De originelen bewaar ik in de mentormap van de klas.

C. Vragenlijst mentoren

Alle mentoren van de onderbouw (5), behalve ikzelf vanwege mijn rol als onderzoeker, hebben de vragenlijst ingevuld. Bij deze vragenlijst is het mogelijk om *ja* en *nee* te antwoorden (dichotoom) maar ook *weet niet* omdat de mentoren de vragenlijst zonder voorkennis behalve dan welke ik op de vragenlijst heb aangegeven. Deze vragenlijst is een beetje een vreemde eend in de bijt omdat het niet direct met mijn onderzoeksvraag te maken heeft. Het heeft wel te maken met het SVP en de uitvoering van dat beleidsstuk. In die zin heeft het weer veel te maken met mijn onderzoek omdat het goed uitvoeren van het SVP de school een veiliger schoolklimaat biedt en dat is bewezen gunstig voor alle mensen op school. In de bijlagen vindt u een blanco vragenlijst Mentoren.

C1.	Ben je dit schooljaar geconfronteerd met pestgedrag in je mentorklas?	ja	100%	nee	0%	weet niet	0%
C2.	Besteed je aandacht aan pesten in je mentorklas?	ja	100%	nee	0%	weet niet	0%
C3.	Besteed je standaard aandacht aan pesten in je studielessen?	ja	75%	nee	25%	weet niet	0%
C4.	Ben je van mening dat dit helpt (zie vraag 2 en 3)?	ja	75%	nee	0%	weet niet	25%
C5.	Gebruik je de methode Tumult (de pest module) in je studieles?	ja	0%	nee	100%	weet niet	0%
C6.	Ben je bekend met het Schoolveiligheidsplan (het anti-pest gedeelte)?	ja	0%	nee	100%	weet niet	0%
C7.	Heb je ooit met een mentorklas een anti-pestcontract afgesloten?	ja	25%	nee	75%	weet niet	0%

C8.	Vind je dat je ondersteund wordt door het MT m.b.t. het aanpakken van pestgedrag?	ja 25% / nee 50% / weet niet 25%
C9.	Vind je dat pestgedrag signaleren en actie op ondernemen een taak is van de mentor?	ja 100% / nee 0% / weet niet 0%
C10.	Gebruik je de pestschaal uit de SAQI test?	ja 25% / nee 75% / weet niet 0%
C11.	Heb je pestweb.nl wel eens bezocht?	ja 25% / nee 75% / weet niet 0%
C12.	Ik rapporteer elk pestgeval in Magister	ja 50% / nee 50% / weet niet 0%

Toelichting vragenlijst mentoren

De antwoorden spreken voor zichzelf. De mate waarin deze data invloed heeft op mijn onderzoeksvraag wil ik graag duidelijk maken in het volgende stuk. De analyse van de onderzoeksgegevens en de beantwoording van mijn onderzoeksvraag.

Data-analyse en beantwoording van de onderzoeksvraag.

Hieronder volgt een vergelijking tussen A1 en A4:

In klas A zien we een stijging van 29% naar 43% sinds de afname van de eerste SAQI test in november 2010. Een behoorlijke stijging en als ik alleen naar dit cijfer kijk dan heeft de interventie het tegenovergestelde effect bereikt van wat ik wilde bereiken namelijk een vermindering van pestgedrag in de klas. Absoluut gaat het aantal van 4 leerlingen naar 6 leerlingen op 14 leerlingen binnen de stanines 1 en 2. Op individueel niveau niet het resultaat waar ik op had gehoopt. Het is een effect wat op kan treden bij een klassikale aanpak van pestgedrag (Vreeman, Carroll, 2007).

In klas B zien we een daling van 47% naar 38%. Een lichte daling zonder dat ik de klas een lessenreeks over pesten heb aangeboden en zonder het afsluiten van een anti-pestcontract. Absoluut gaat het aantal leerlingen van 8 leerlingen naar 6 leerlingen op 16 leerlingen binnen de stanines 1 en 2.

Hieruit kan ik concluderen dat mijn interventie niet het effect heeft gehad waar ik in een deel van mijn onderzoeksvraag naar zocht. Wel onderstreept dit het belang van een anti-pest programma dat wel werkt. De socioloog R. Veenstra van de Rijksuniversiteit van Groningen¹⁴ betoogt dit ook. Hij noemt de vele ongeteste programma's tegen pesten "wildgroei". Hij vindt dat je eerst moet onderzoeken wat werkt en dat ben ik aan het doen.

Hieronder volgt een vergelijking tussen A2,3 en A4,5:

Als ik de gemiddelden van de klassen ga bekijken ontstaat het volgende beeld:

¹⁴ http://www.rug.nl/corporate/nieuws/opinie/2011/opinie1_2011 geraadpleegd op 9 mei 2011

Klas A

Onderdeel	A2	A3	Daling / Stijging	Percentage
1. PA	4.9	4.1	daling	7%
2. GW	4.6	4.6	-	-
3. WEL	4.1	4.6	stijging	12%

Klas B

Onderdeel	A5	A6	Daling / Stijging	Percentage
1. PA	4	3.8	daling	5%
2. GW	4.1	4.5	stijging	10%
3. WEL	4.1	2.6	daling	27%

Een korte toelichting om de betekenis van een daling of een stijging te bepalen is voor het begrip ervan noodzakelijk. Een daling betekent een lagere score = een negatievere attitude binnen het onderwerp ten opzichte van vergelijkbare leerlingen in vergelijking met de eerste afname. Een stijging betekent een hogere score = een positievere attitude binnen het onderwerp ten opzichte van vergelijkbare leerlingen in vergelijking met de eerste afname.

1. Zowel klas A als klas B laat een daling zien in PA. Dit is een zorgelijke situatie zeker bij de controle groep. Het cijfer daar daalt onder de 4 en zoals aangegeven begint daar de score waarbij volgens de handleiding van de SAQI de problemen bij een doelmatig onderwijsproces kunnen voor gaan komen.

2. Klas A blijft gelijk bij GW terwijl klas B een stijging laat zien. Beide cijfers blijven boven de 4. Het cijfer van klas A blijft het hoogst. Hiermee wil ik aangeven dat dit het positiefst is van de 2 klassen. Klas A heeft de minst negatieve attitude wat betreft GW in vergelijking met klas B ten opzichte van vergelijkbare leerlingen.

3. Klas A laat een stijging zien van 12% bij WEL terwijl klas B een behoorlijke daling 27% laat zien. Dit vind ik een opmerkelijk verschil. De controle groep gaat als geheel bij WEL naar een cijfer dat binnen de signalering ligt bij de SAQI. De gehele groep heeft een zeer lage score. De SAQI geeft aan: *Leerlingen met stanine 1 of 2 hebben een opvallend lage score en worden gesignaleerd als leerlingen met mogelijk problematische houdingen ten aanzien van school en zichzelf*¹⁵.

¹⁵ Inleiding SAQI dossier. Uitgeverij Libbe Mulder (zie bijlage 6)

Conclusies

De lessenreeks en het afsluiten van een antipest contract heeft weinig effect op klas A gehad, gemeten met de SAQI schalen PA en GW. In absolute aantallen echter is er bij klas A een *toename*, maar het klassengemiddelde is minder gedaald of gelijk gebleven (PA en GW). De absolute toename kan worden toegeschreven aan het effect van het bloot leggen van het probleem. De leeftijd van de leerlingen kan ook een rol hebben gespeeld. Kinderen in de leeftijd van 14-16 hebben betere cognitieve competenties dan jongere kinderen daarom begrijpen zij de bedoeling van een interventie beter (Baldry, Farrington, 2004).

Bij de gemiddelden kan je dat niet zien en zijn de PA en GW scores voor klas A niet problematisch geworden. Ook al zijn er 6 leerlingen met stanine 1 of 2, het klassengemiddelde is boven de 4. De stijging van de WEL vind ik een mooi resultaat. De attitude binnen de groep m.b.t. het welbevinden met het schoolleven is gestegen. De waarde zit ruim boven de signaleringsscore.

Bij Klas B, waar geen interventie is geweest, zien we ook weinig verandering in de PA en GW schalen. Opmerkelijk is de grote daling bij WEL. Het klassengemiddelde ging tussen de 2 SAQI test flink achteruit van een 4.1 naar een 2.6. De groep als geheel valt nu binnen een stanine die binnen de signaleringscore van de SAQI valt. Ik concludeer hieruit dat de interventie op het gebied van het verminderen van pestgedrag *niet* heeft geleid tot het gewenste effect, maar er is wel een positief bijeffect. Klas A heeft een positievere attitude gekregen t.o.v. het welbevinden met schoolleven. Bij klas B zonder interventie is dit niet het geval. De SAQI laat zelfs een opmerkelijke daling zien bij WEL (-27%) ten opzicht van de eerste afname bij klas B.

De vragenlijst van de leerlingen laat een positief beeld zien van de lessenreeks. De lessen werden als leuk en leerzaam ervaren. Het feit dat er gepest wordt op school wordt gemeld. De helft van de leerlingen geeft aan hier zelf wel eens schuldig aan te zijn. Bijna alle leerlingen geven aan zich aan het contract te zullen houden waar ik uit concludeer dat ze bereid zijn na te denken over pestgedrag en welwillend zijn hun houding daarover te veranderen. De manier waarop we dat gaan bereiken zal anders moeten zijn dan de lessenreeks en het afsluiten van een anti-pestcontract. Toch vind ik het de moeite waard geweest omdat zowel de leerlingen als ik de lessen over pesten erg leuke lessen vonden, zeker de les van het ondertekenen van het contract. De foto's spreken voor zich. In de bijlage vindt u hun anti-pestcontract (bijlage 7).

De vragenlijst van de mentoren laat zien dat de mentoren worden geconfronteerd met pestgedrag. Zij besteden aandacht aan pestgedrag en zijn over het algemeen van mening dat dit helpt. Wat voor aandacht de mentoren aan het pestgedrag besteden is mij niet bekend. Hier is verder onderzoek voor nodig. Geen van de mentoren is bekend met het SVP en geen van de mentoren gebruikt de pestmodule van tumult. De SAQI test wordt door het merendeel niet gebruikt en het merendeel kijkt niet op pestweb.nl. Eén op de vier mentoren heeft wel eens een anti-pestcontract afgesloten. De helft van de mentoren registreert elk pestgeval in het leerlingvolgsysteem. Het is daarmee lastig voor de leiding en de zorg om de precieze aantallen te weten van de daadwerkelijke pestgevallen. De mentoren zijn van mening dat het signaleren van pestgedrag en actie op ondernemen hun taak is. Niet alle

mentoren voelen zich hierin ondersteund door het MT. De vragenlijst van de mentoren laat een beeld zien waar ik mij zorgen om maak. Mijn analyse van het SVP liet zien dat het een systematische manier van aanpakken voorschrijft al staat dit niet letterlijk omschreven. Het feit dat de mentoren van het eerste jaar dit plan niet kennen betekent dat er geen sprake kan zijn van een planmatig systematische aanpak. Het aangereikte hulpmiddel om pestgedrag te signaleren, de SAQI, wordt amper gebruikt. Het materiaal dat op school aanwezig is wordt niet gebruikt. De verwachtingen over en weer tussen mentoren en MT zijn in orde, maar er wordt schijnbaar niet gecontroleerd of deze verwachtingen ook worden waargemaakt. We doen ons best tegen pesten maar controleren niet. Het plan ligt er maar de uitvoering kan beter.

Ik heb mij gehouden aan wat er in het SVP staat en ik heb de materialen die beschikbaar waren gebruikt. De resultaten zijn niet zoals ik had gehoopt of gedacht. Er zal een andere weg ingeslagen moeten worden om het pestgedrag (meetbaar) te verminderen.

Samengevat

In dit hoofdstuk heb ik de antwoorden op de onderzoeksvraag en de deelvragen geformuleerd. Deze antwoorden heb ik met elkaar in verband gebracht om zo een aantal conclusies te kunnen trekken.

In het volgende hoofdstuk geef ik een aantal aanbevelingen.

5. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk geef ik een aantal aanbevelingen op basis van mijn conclusies waarvan ik denk dat ze waardevol zijn voor de leerlingen, de mentoren en de gehele school.

Aanbevelingen

1. Mentoren beter bekend maken met de SAQI en de werking ervan.

De basis van mijn onderzoek was het analyseren van de twee SAQI tests. Ik heb gekeken naar de pestschaal en de hoofdschaal welbevinden. Dit leverde mij een schat aan informatie op. Van de 4 leerlingen die een 1 of een 2 hadden gescoord op de pestschaal in november waren er 3 die dit schooljaar daadwerkelijk met pesten te maken hebben gehad. Dit maakt de SAQI tot een relevant signaleringsinstrument. De SAQI wordt afgenomen, de data is er, maar er wordt bijna niets mee gedaan. Ik heb maar naar 2 schalen gekeken terwijl er veel meer wordt gemeten zoals motivatie en zelfvertrouwen. De mentoren kunnen veel informatie halen uit de SAQI voor hun groepshandelingsplan of een individueel handelingsplan.

2. Mentoren bekend maken met het materiaal dat beschikbaar is om pesten aan te pakken.

In mijn speurtocht naar literatuur en informatie over pesten werd ik overweldigd door de hoeveelheid. Er zijn een groot aantal prachtige sites die je kunnen helpen met informatie over pesten en wat je ertegen kan doen. Het feit dat weinig mentoren actief op zoek gaan is jammer voor de leerlingen. www.pestweb.nl is een mooi voorbeeld. Weinig mentoren bezoeken de site. Ik wil pleiten voor een persoon die een aantal suggesties doet en deze opstuurt naar de mentoren zodat zij er hun voordeel mee kunnen doen. Dat brengt mij bij mijn derde aanbeveling.

3. Verwachtingen van mentoren en MT en vice versa onderzoeken, vaststellen en bespreken, met als doel dat de mentor actief het anti-pest beleid uitvoert.

De mentoren vinden zichzelf de aangewezen persoon om op te treden tegen pestgedrag en het MT vindt dat ook. Een aantal mentoren voelt zich helaas niet gesteund. Dit kan opgelost worden door het onderwerp pesten op de agenda te zetten van een (onderbouw / mentor) teamvergadering waarbij er uitgebreid over dit onderwerp gesproken wordt. Dit moet dan niet eenmalig gebeuren maar een terugkerend onderwerp zijn. Uitkomsten en beslissingen moeten niet alleen naar de mentoren gecommuniceerd worden maar ook naar de leerlingen, docenten en de ouders. Zoals we gezien hebben is een aanpak die alle lagen (leerlingen, personeel en ouders) op school betreft het beste. Van Rooijen-Mutsaers (2010) geeft dit aan in haar stuk over wat werkt tegen pesten. Mijn onderzoek heeft uitgewezen dat alleen een klassikale aanpak te weinig effect heeft.

4. Herzien van het SVP hoofdstuk 5.7 en daarbij een keuze maken met welke schoolbrede planmatige systematische aanpak we willen gaan werken.

De eerste drie punten kunnen in het SVP onderdeel pesten worden vastgelegd. Mijn voorkeur gaat echter uit naar de oprichting van een commissie die gaat onderzoeken welk planmatig systematische methode het best bij onze locatie past in plaats van zelf een plan te schrijven. Zulke methodes zijn het beste gebleken en waarom zelf het wiel opnieuw uitvinden? Onze leerlingen verdienen een veilige en plezierige school om naar toe te gaan. Wij plukken daar vanzelf de vruchten van.

5. Meer aandacht besteden aan digitaal pesten.

In recent onderzoek concludeerde men dat het voorkomen en bestrijden van het fenomeen digitaal pesten geen prioriteit heeft op scholen (zie blz. 16 van dit verslag). Bij ons op school krijgen de leerlingen één gastles over digitaal pesten in de eerste klas en dat vind ik veel te weinig. Ik wil het wel een prioriteit maken.

Samengevat

In dit stuk heb ik mijn aanbevelingen toegelicht. In het volgende hoofdstuk wil ik terugkijken op het onderzoek.

Reflectie

In dit hoofdstuk beschrijf ik mijn ervaringen. Wat heb ik geleerd en wat betekent dat voor mij?

Master Special Educational Needs?

Ik heb de opleiding gedaan om mijn onderwijspraktijk te verbeteren. Zowel mijn eigen handelen als de veranderingen en verbeteringen die ik, hopelijk, heb kunnen en ga bewerkstelligen op school met het onderzoek.

Zoals ik al heb aangegeven heb ik veel gehad aan de LWOO opleiding, vooral inhoudelijk. Ik heb de Master opleiding voortdurend vergeleken met de LWOO opleiding omdat het de vooropleiding is. Een enorm verschil is dat er bij deze Master studie bijna geen inhoudelijke lessen werden verzorgd. We hebben geleerd hoe je een onderzoek moet opzetten en uitvoeren maar ik heb weinig "leerstof" aangeleverd gekregen om door te nemen. Dat betekent niet dat ik niet veel gelezen en geleerd heb.

Bij deze opleiding kan je helemaal zelf kiezen welke kant je opgaat zolang je maar volgens een bepaald stramien werkt. Dat was een hele opgave voor mij. Ik ben gewend om dingen op een bepaalde manier te doen en dat moest nu volgens bepaalde vaststaande richtlijnen. Deze richtlijnen, de regels van het onderzoeken, zijn er niet voor niets. Zonder de regels kan je niet bewijzen wat je zegt. Het onderzoeken volgens regels maakt het onderzoek waardevol en relevant.

Het duurde even, totdat het onderzoeksplan werd goedgekeurd in januari 2011, voordat ik wist dat ik op de goede weg zat. Nu, in mei 2011, begrijp ik dat deze twijfel erbij hoort. Pas als je twijfelt ga je jezelf bepaalde zaken afvragen en begin je een onderzoekende houding te ontwikkelen. Helaas bleef de twijfel lang hangen en dat gaf veel stress. Gelukkig had ik veel ondersteuning van mijn critical friends.

Mijn critical friends zijn gaande weg gewisseld. Vooral in het begin hebben mijn collega studenten mij bijgestaan maar naarmate de tijdsdruk toenam merkte ik dat zij vooral de tijd nodig hadden voor hun eigen onderzoek net zoals ik. Ik heb andere critical friends gezocht. Dit kostte even tijd voordat deze zich hadden ingelezen. Het zou beter zijn als de opleiders deze valkuil zouden aangeven want dat scheelt tijd.

Eenmaal zeker van mijn zaak ben ik het praktijk gedeelte van mijn onderzoek gaan uitvoeren en dat vond ik het leukste gedeelte. De lessen die ik heb gegeven vonden de leerlingen leuk en interessant. Het "feestje", de ondertekening van het anti-pestcontract, met een hapje en een drankje was erg gezellig. Het was een bijzondere les.

Daarna kwam het afnemen van de test en de vragenlijsten waarna de data binnen kwam stromen. Zoals een actieonderzoek moet gaan, ben ik met deze data aan de slag gegaan en ben ik een aantal keren op een zijspoor geraakt. Dit kostte tijd en is niet in dit verslag toegevoegd, maar dat betekent niet dat ik er niets aan heb gehad. Zo heb ik onderzocht wat de verschillende religies zeggen over omgang met elkaar

en ben ik het lesmateriaal gaan analyseren. Beide bleken achteraf niet nodig voor het onderzoek, maar het was wel leerzaam.

De studiebijeenkomsten waren zeer verschillend. Een aantal was niet zo effectief omdat op dat moment iedereen wist wat hij of zij te doen stond. De tijd kan beter gebruikt worden met het werken aan, dan praten over, je onderzoek al zal dat voor iedereen weer anders zijn. Reflectie tijdens het proces is wel noodzakelijk om uiteindelijk een onderzoekshouding aan te nemen.

Ik was erg blij met de positieve reacties van de mensen die ik gesproken heb over mijn onderzoek. Het feit dat je op een niveau bezig bent waarbij je contact legt met mensen van bekende websites en schrijvers en wetenschappelijke onderzoekers is erg uitdagend.

Het afgelopen schooljaar voelde als een rit in een achtbaan. Ik heb de opleiding niet via de lerarenbeurs gedaan en miste de vrije uurtjes die je daarvan krijgt wel. School verwachtte van mij dat ik mijn werk gewoon deed natuurlijk. Naast de opleiding gaat het leven ook gewoon door, het thuisfront was niet altijd even blij want de drie dames vonden dat ik soms wel wat veel tijd besteedde aan de studie. Uiteraard hebben zij mij met raad en daad bijgestaan waar ik ze dankbaar voor ben!

Het wachten op de uitkomsten van het onderzoek was erg spannend. Ik wilde namelijk graag positief resultaat zien. Het viel daarom tegen dat ik met mijn interventie, wat betreft het verminderen van pestgedrag (in absolute aantallen), geen positief resultaat heb geboekt. Na er nog eens over nagedacht te hebben en de analyse helemaal te hebben gedaan was ik al een stuk opgewekter. Immers, het welbevinden van de klas was gestegen. Gelukkig had ik de literatuur om mij te troosten en de leerlingen zelf waren positief over de lessen.

Persoonlijk heb ik veel aan het onderzoek. Ik heb kennis opgedaan die ik kan gebruiken in de strijd tegen pesten. Ik kan de SAQI gebruiken in mijn mentorklas en in de verslaglegging (handelingsplannen) voor mijn docententeam. Ik heb mijn netwerk vergroot. Ik heb argumenten gevonden om mijn visie op het pestbeleid kracht bij te zetten. Ik begrijp dat het niet alleen van mijn kant kan komen. Ik wil het samen met alle betrokkenen op school voor elkaar zien te krijgen. Dat de mentoren van de onderbouw zich niet hadden verdiept in het SVP en in de SAQI vond ik vreemd maar ik zie het als een mogelijkheid om medestanders te krijgen. Ik kan met dit verslag en mijn verkregen kennis de anderen inlichten.

Dankwoord

Op deze plek wil ik graag mijn school bedanken voor het mogelijk maken van het volgen van deze opleiding. Ik hoop dat ik met dit verslag iets kan terugdoen. Ik wil graag mijn begeleider Aartje Bouman bedanken voor haar inzet bij het begeleiden naar en van dit onderzoek.

Zonder de hulp van mijn “critical friends” zou het niet gelukt zijn en daarom wil ik Glenn, Julien, Cristel, Lara en Chanta van harte bedanken.

De volgende twee personen zijn heel speciaal voor mij. Ten eerste mijn broer Leo Vooijs. Hij is, net zoals ik, docent. Hij geeft economie in de bovenbouw van een Havo/Vwo school. Hij heeft in oktober 2010 een herseninfarct gehad wat een enorme impact heeft gehad. De weg die hij aan het bewandelen is om te revalideren is lang. Het was voor mij ontzettend fijn om te merken dat hij gewoon zijn steentje bij kon dragen aan dit onderzoek in de vorm van meelezen, meedenken en bekritisieren. Heel erg bedankt. Ten tweede noem ik Nicole Vooijs, mijn vrouw. Zij is teamleider in de zorg. Zij heeft meerdere keren mij de hand boven het hoofd gehouden door met de kinderen het pand te verlaten zodat ik geconcentreerd kon werken. Daarnaast heeft zij het stuk intensief gelezen en geredigeerd. Bedankt!

Literatuurlijst:

Boeken

Bier, A. et al., (2010). Tien keer beter! 3: Leraren verbeteren hun onderwijspraktijk door onderzoek. Antwerpen – Apeldoorn: Garant.

Kallenberg, A.J., Koster, B., Onstenk, J. & Scheepsmma, W. (2007). Ontwikkeling door onderzoek: een handreiking voor leraren. Utrecht: ThiemeMeulenhoff

van der Meer, B. (2002). Pesten op school: lessuggesties voor leerkrachten. Assen: Van Gorcum

McNiff, J., Whitehead, J. (2006). All you need to know about Action Research. London: Sage.

Digitale publicaties

Baldry, A.C. & Farrington, D.P. (2004). Evaluation of an intervention program for the reduction of bullying and victimization in school. *Aggressive Behavior*, 30, 1-15.

Bos et al., (2010). Gezondheidsbevordering en preventie in het onderwijs. RIVM rapport 255001003 2.2.5 *pesten* blz 24. Gevonden op 10 mei 2011 op http://www.loketgezondleven.nl/object_binary/o9397_Rapport-Gezondheidsbevordering-en-preventie-in-het-onderwijs.pdf

Centrum voor school en veiligheid (2011). Arbowet art. 1 en 3. Gevonden op 14 mei 2010 op <http://www.schoolenveiligheid.nl/aps/School+en+Veiligheid/veiligheid+en+beleid/Algemeen/Wetgeving/artikel+3+arbowet.htm>

van Dorsselaer, S et al., (2005). *HBSC 2005 Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland*. Hoofdstuk 8. Gevonden op 5 mei 2011 op http://www.hbsc-nederland.nl/downloads/HBSC_2005_DEF.pdf

Feijen, A.R. (2010). Flexibel blijven leren op de werkplek. Universiteit Utrecht. Gevonden op 10 mei op <http://igitur-archive.library.uu.nl/student-theses/2010-0202-200214/Masterthesis%20Feijen,%20AR-3011895.PDF>

Nederlands Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ) Primamethode (2011) gevonden op 14 mei 2011 op <http://prima.nigz.nl/index.cfm>

Nederlands Jeugd Instituut. Definitie van pesten. (2011). Gevonden op 14 mei 2011 op <http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/09/699.html>

Microsoft onderzoek (2010). Gevonden op 14 mei 2011 op <http://blogs.technet.com/b/privacyimperative/archive/2010/11/18/new-microsoft-research-shows-parents-and-educators-concerned-about-cyberbullying-but-still-not-a-top-priority-for-schools.aspx>

Ronde, K. (2010). Klassikale aanpak van pesten werkt. Gevonden op 10 mei op <http://www.kennislink.nl/publicaties/klassikale-aanpak-van-pesten-werkt>

Veenstra, R. (2011). “stop de wildgroei van anti-pest programma’s”. Gevonden op 14 mei 2011 op http://www.rug.nl/corporate/nieuws/opinie/2011/opinie1_2011

Vreeman, R.C., Carroll, A.E. (2007). A systematic review of school-based interventions to prevent bullying. *Archives of pediatrics & adolescent medicine*. Vol .161 No. 1 January 2007. Gevonden op 9 mei 2011 op <http://archpedi.ama-assn.org/cgi/content/full/161/1/78>

van Rooijen-Mutsaers, K. (2010). Wat werkt tegen pesten. Gevonden op 4 mei 2011 op http://www.nji.nl/nji/dossierDownloads/Watwerkt_Pesten.pdf

Wetboek van Strafrecht artikel 137c punt 1. Gevonden op 5 mei 2011 op <http://wetboek.net/Sr/137c.html>

Diversen

Boerman, R. (2008) Ethische uitgangspunten bij praktijkonderzoek. Module PO01SM08 Fontys Opleidingscentrum Speciale onderwijszorg.

Module student PO01SM08 Fontys Opleidingcentrum Speciale Onderwijszorg blz. 11. Figuur 2.

Prima! nr. 6 jaargang 4 oktober 2010. “Pesten gebeurt steeds meer online” een artikel over digitaal pesten.

Vooijs, C.W. (2010) Inclusief / Passend Onderwijs op het X College.

Vorst, H.C.M. (2007) Gebruikerhandleiding School Attitude Questionnaire – Internet.

Websites

<http://www.cotandocumentatie.nl/>

<http://www.hetccv.nl/instrumenten/Veilig+rond+en+in+school/menuvrisscholen/index>

<http://www.olweus.org/public/index.page>

<http://www.pestten.net>

<http://www.pestweb.nl>

<http://www.saqi.nl>

<http://www.tagxedo.com>

<http://www.youtube.com/watch?v=INHgtKF-t7k&feature=related>

Bijlage 1

Schoolveiligheidsplan

Versie 1.02

Maart 2010

5.7 Pesten

Pesten is een specifieke vorm van agressie. Er is sprake van pesten wanneer een of meerdere leerlingen herhaaldelijk en langdurig negatief gedrag richten tegen een andere leerling. Het betreft hier het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door één of meerdere personen op een persoon die niet in staat is zichzelf te verdedigen.

Slachtoffers van pesten zijn meestal niet in staat zich te verdedigen doordat er sprake is van een machtsverschil tussen de dader(s) en het slachtoffer.

We hanteren de volgende definitie van pesten: pesten is een situatie waarin iemand herhaaldelijk en langdurig het slachtoffer is van geestelijk en of lichamelijk geweld, uitgeoefend door een of meerdere personen.

Dit is een begripsomschrijving van pesten waarin het slachtoffer centraal staat.

Een vereiste om pesten op school serieus aan te pakken is dat alle betrokkenen pesten als een bedreiging zien en bereid zijn het te voorkomen en te bestrijden. Leerlingen zijn bekend met de omgangscodes voor leerlingen (Leerlingen statuut), medewerkers zijn bekend met de gedragscode voor medewerkers (personeelsbeleidsplan).

Bij de aanpak van pesten op school is het belangrijk om uit te gaan van vijf groepen waaraan hulp kan worden verleend:

- (1) de gepeste leerling;
- (2) de pester(s);
- (3) de zwijgende middengroep;
- (4) de docent;
- (5) de ouders/verzorgers.

5.7.1 Plagen en pesten

Er is een verschil tussen plagen en pesten. Onder plagen verstaan we gedrag tussen leerlingen die aan elkaar gewaagd zijn: de ene keer doet de een iets onaardigs, een volgende keer is het de ander.

Plagen is een spelletje, niet altijd leuk, maar nooit echt bedreigend. Plagen kan wel overgaan in pesten.

Pesten is wél bedreigend. Pesten vindt niet zomaar een keer plaats, maar meerdere keren per week of zelfs meerdere keren per dag, gedurende een langere periode. De pestkop misbruikt zijn macht en het slachtoffer wordt uitgelachen, uitgescholden, vernederd, gekleineerd, geslagen of er worden dingen van hem of haar afgepakt.

Naast deze openlijke vormen van pesten, komen ook vormen van pesten voor die niet zichtbaar zijn, zoals het buitensluiten van iemand.

Bij pesten zijn drie rollen te onderscheiden:

- (1) leerlingen die andere leerlingen pesten,
- (2) leerlingen die gepest worden ;
- (3) leerlingen die niet direct bij het pesten betrokken zijn.

Vaak is er een groepje leerlingen dat meedoet met de pestkop. Dit zijn de zogenoemde meelopers. Daarnaast spelen leerlingen die niet direct betrokken zijn bij het pesten een rol. Doordat deze zwijgende middengroep de gepeste leerling niet steunt en de pester niet probeert te stoppen, kan een pester vrijelijk zijn of haar gang gaan. Vaak versterkt de zwijgende middengroep het succes van de pestkop door op een afstandje toe te kijken en te lachen om wat er gebeurt.

5.7.2 Pesten voorkomen

Richtlijnen om pesten te voorkomen

Hieronder volgen, in willekeurige volgorde, enkele richtlijnen voor de school om pesten te voorkomen:

Het fenomeen pesten wordt met enige regelmaat onder de aandacht gebracht van leerlingen en schoolpersoneel. Dit gebeurt door mondelinge en schriftelijke informatie te verspreiden of door losse thematische activiteiten of projecten te organiseren die met sociale veiligheid te maken hebben.

Er wordt gestreefd naar een goed pedagogisch schoolklimaat door leerlingen veiligheid en geborgenheid te bieden. Gelijkwaardigheid, acceptatie en respect voor elkaar zijn hierbij belangrijke onderwerpen.

Ouders/verzorgers worden geïnformeerd over thematische activiteiten of projecten rondom sociale veiligheid.

Er wordt aandacht besteed aan het verschil tussen pesten en plagen.

Het wordt leerlingen duidelijk gemaakt dat signalen van pesten (niet plagen) doorgegeven moeten worden aan een docent. Daarbij wordt uitgelegd dat dit doorgeven geen klikken is. Op deze manier voorkomt het schoolpersoneel dat leerlingen gezamenlijk zwijgen of erbij staan te kijken zonder in te grijpen, of zelfs het vuurtje opstoken.

Als een docent of ander personeelslid signaleert dat er gepest wordt, dan spreekt hij of zij de betrokkenen hier op aan. Afhankelijk van de ernst van het pesten, licht hij of zij ook de klassenmentor van de leerling in, opdat deze het probleem eventueel op een later tijdstip aan kan pakken.

Van elk personeelslid wordt verwacht dat hij of zij met collega's en leerlingen werkt aan een positieve team- en groepsvorming.

Personeelsleden van de school hebben de inspanningsverplichting pesten te signaleren en tegen het gesignaleerde pesten actie te ondernemen.

Docenten en ander personeel van de school nemen te allen tijde duidelijk stelling tegen pesten. Het personeel keurt dit gedrag zichtbaar af.

Wanneer een personeelslid pesten signaleert, probeert hij of zij zicht te krijgen op de oorzaak en de omvang van het pestgedrag en de gevolgen voor het slachtoffer. Daarnaast probeert hij of zij het invoelend vermogen van de pester en de zwijgende middengroep te vergroten. Hiermee wordt uiteraard niet bedoeld dat er medelijden moet worden opgewekt, maar wel dat er wordt ingezien hoe vervelend pesten eigenlijk is.

5.7.3 Pesten bestrijden

Richtlijnen om pesten te bestrijden

Wanneer pesten, ondanks de inspanningen dit tegen te gaan, toch ontstaat, doorgaat of opnieuw de kop opsteekt, gaat de betrokken docent over tot een directe en curatieve aanpak. Een docent staat daarin niet alleen: hij of zij kan een beroep doen op hulp en advies van de interne begeleider, zorgcoördinator en/of schoolleiding. Ook kan het probleem tijdens een teamvergadering worden besproken. Het team is als geheel verantwoordelijk voor het welzijn van alle leerlingen.

De directe en curatieve aanpak van pesten onder leerlingen bestaat uit twee methoden:

- (1) de niet-confronterende methode
- (2) de confronterende methode.

De niet-confronterende methode

Deze methode wordt toegepast als een docent of ander personeelslid het vermoeden heeft dat er sprake is van onderhuids pesten, dus pestgedrag dat hij of zij niet zelf heeft waargenomen.

Bij het toepassen van de niet-confronterende methode worden de volgende stappen genomen:

Het personeelslid schakelt collega's in om de eigen vermoedens te delen en mogelijk te versterken of af te zwakken.

Ondertussen stelt de docent/mentor in de klas van de betreffende leerlingen onderwerpen als pesten, buitensluiting, machtsmisbruik of een andere kwestie betreffende sociale veiligheid op een algemene manier aan de orde om zo een eerste signaal af te geven aan de klas.

In het kader van het bespreken van pesten als algemeen onderwerp, schakelt de docent de pester(s) en/of enkele

niet-pesters in om op te letten of er in hun klas wordt gepest. Na enkele dagen laat de docent ze dan verslag uitbrengen over hun observaties.

De docent kan wachten op een moment dat hij of zij, of een collega, het pestgedrag daadwerkelijk zelf waarneemt

om vervolgens duidelijk stelling te nemen. Dit kan dan aan de hand van de confronterende methode gebeuren.

De confronterende methode

Deze methode wordt toegepast als een docent of ander personeelslid duidelijk pestgedrag signaleert doordat een leerling voor zijn of haar ogen geestelijk of lichamelijk wordt mishandeld.

Bij het toepassen van de confronterende methode worden de volgende stappen genomen:

- Het personeelslid neemt eerst duidelijk stelling.
- De docent of mentor van de klas waarin het pesten zich voordoet, voert daarna met de klas een gesprek over pesten in het algemeen. In dit gesprek worden leerlingen gestimuleerd duidelijk stelling te nemen tegenover pesten.
- Door leerlingen te stimuleren een gepeste leerling te steunen of te proberen leerlingen die pesten hiermee te laten stoppen, probeert de docent te voorkomen dat er een zwijgende middengroep ontstaat of blijft bestaan.
- De docent of mentor maakt vervolgens met de leerlingen nadere afspraken door gezamenlijk anti-pestregels op te stellen.
- De docent of mentor kan het gesignaleerde probleem ook behandelen door bijvoorbeeld een boek te bespreken of een videoband te tonen waarin het thema aan de orde komt. Naar aanleiding daarvan kan de docent een gesprek met de klas op gang brengen over de gevoelens van een gepeste leerling en de motieven van een pestkop.

5.7.4 Hulp aan de gepeste leerling en zijn of haar ouders/verzorgers

Richtlijnen voor hulp aan gepeste leerlingen

Leerlingen die voortdurend worden gepest kunnen hierop reageren door passief gedrag te gaan vertonen, het ontwikkelen van juist uitdagend gedrag is echter ook mogelijk. De vormen van gedrag die kunnen optreden als reactie op het gepest worden, worden 'aangeleerd gedrag' genoemd. Er kan vanuit gegaan worden dat aangeleerd gedrag ook weer afgeleerd kan worden omdat bepaald afwijkend gedrag vaak verdwijnt als het pesten is gestopt. Toch kunnen vormen van afwijkend gedrag ook langdurig aanwezig blijven. Vormen van afwijkend gedrag kunnen zelfs een aanleiding vormen tot pesten.

De docent of mentor maakt bij het helpen van de gepeste leerling gebruik van hulp en advies van de interne begeleider, de zorgcoördinator, collega's of schoolleiders. Het is belangrijk om te proberen de gepeste leerling verloren begrip voor een ieders eigenheid en zelfrespect opnieuw bij te brengen: ik ben ik en jij bent jij en dat mag niet alleen, maar dat hoort zo.

De docent probeert de leerling te helpen zich minder kwetsbaar te voelen en zich minder kwetsbaar op te stellen. Wanneer een leerling zich bijvoorbeeld steeds gekwetst voelt bij een relatief onschuldig grapje, kan de docent proberen de leerling aan diens incasseringsvermogen te helpen werken.

Als het bovenstaande niet helpt, wordt er een gesprek met de ouders/verzorgers van de gepeste leerling aangegaan. De docent of mentor geeft hierin de ouders/verzorgers van de leerling de gelegenheid om hun visie op het probleem te geven en deelt zijn of haar eigen inzichten over de oorzaken van het pesten met de ouders/verzorgers, dit uiteraard afhankelijk van en rekening houdend met de vermoede reden van het gepest worden. Gezamenlijk kan dan naar een oplossing worden gezocht.

Bij ernstige gevolgen van pesten probeert de docent of mentor, samen met de ouders/verzorgers, de gepeste leerling zijn of haar gevoel voor eigenwaarde terug te laten vinden. Zonodig wordt hierbij, met toestemming van de ouders/verzorgers, hulp van professionele instellingen ingeschakeld.

5.7.5 Hulp aan de pester en zijn of haar ouders/verzorgers

Richtlijnen voor hulp aan pestende leerlingen

De docent of mentor maakt bij het helpen van de pester gebruik van hulp en advies van de interne begeleider, de zorgcoördinator, collega's of schoolleiders. De docent voert probleemoplossende gesprekken met de pester waarin hij of zij probeert achter de oorzaak van het pestgedrag te komen.

- Mogelijke oorzaken van het gedrag van de pester zijn:
- de pester wordt of werd zelf gepest;
- de pester heeft gebrek aan aandacht van de ouders/verzorgers;
- de pester wordt niet gecorrigeerd bij agressief gedrag en wordt zelf regelmatig lichamelijk gestraft door ouders/verzorgers of andere volwassenen;
- de pester imiteert gedrag dat hij of zij elders heeft gezien;
- de pester reageert allergisch op bepaalde geur-, kleur- en smaakstoffen;
- de pester kan slecht tegen verliezen bij sport of spel.

Uiteraard zijn er nog allerlei andere oorzaken mogelijk van het gedrag van de pester.

Als de oorzaak enigszins duidelijk is, probeert de docent of mentor de gevoeligheid van de pester te vergroten voor wat hij of zij de gepeste leerling aandoet. Hierbij houdt de docent rekening met de mogelijke oorzaken van het pestgedrag. De docent probeert hiermee de pester te helpen zich bewust te worden van de effecten van zijn of haar gedrag. Iedere docent zal, eventueel na overleg met de interne begeleider, zorgcoördinator, schoolleiding of het gehele team, zijn of haar eigen weg hierin kiezen, afhankelijk van de ernst en omvang van het probleem. Eventueel neemt iemand anders de taak over.

Het is belangrijk dat de docent of mentor afspraken met de pester maakt over gedragsverandering. Daarbij kan ook met de pester worden afgesproken welke maatregelen er worden genomen als het pesten zich herhaalt. Deze afspraken met de pester kunnen vorm krijgen in een contract. In een dergelijk contract met de leerling wordt ook vastgelegd wanneer het gedrag wordt geëvalueerd en wanneer er, indien het gedrag niet voldoet.

Als het bovenstaande niet helpt, wordt er een gesprek aangegaan met de ouders/verzorgers van de pestende leerling. De docent, de mentor of het andere betrokken personeelslid vraagt ze in dit gesprek om medewerking bij de aanpak van dit probleem. Daarbij kan een deskundige adviseren over hoe zij hun kind zouden kunnen helpen, dit alles uiteraard afhankelijk van en rekening houdend met de mogelijke oorzaak van het gedrag van hun kind. Een gesprek met de ouders/verzorgers kan het beste al in dit stadium worden gehouden omdat de meeste leerlingen hun gedrag slechts (kunnen) aanpassen als het pesten in een vroeg stadium wordt aangepakt. Soms kan het nodig zijn de pester te beschermen tegen mogelijk al te rigoureuze (lichamelijk) straffen door de ouders/verzorgers.

Als het pestgedrag van de betrokken leerling blijft voortduren, wordt hulp van buitenaf ingeschakeld, bijvoorbeeld van een onderwijsbegeleidingsdienst en/of RIAGG. De ouders/verzorgers dienen hiervoor toestemming te geven. Indien de ouders/verzorgers weigeren om toestemming te geven voor hulp van buitenaf en de pester volhardt in zijn of haar gedrag op zo'n manier dat er een onveilige situatie voor de gepeste leerling(en) en/of andere betrokkenen op school bestaat, dan kan de schoolleiding overgaan tot schorsing van de pester, eventueel gevolgd door verwijdering van school (zie hiervoor het hoofdstuk Sancties).

5.7.6 Praten over moeilijke onderwerpen

Het zal vaak niet makkelijk zijn om te bereiken dat leerlingen praten over moeilijke en gevoelige onderwerpen als pesten, lichamelijk en geestelijk geweld en machtsmisbruik. Dit kan opgaan voor zowel leerlingen die gepest worden als voor leerlingen die pesten. Het belangrijkste is dat leerlingen vertrouwen hebben in degene met wie ze praten.

Vertrouwen kan worden verdiend door de manier waarop je als volwassene met leerlingen omgaat: een manier van omgaan die niet gebaseerd is op macht, maar die getuigt van respect, persoonlijke waardering en erkenning van de grenzen van de specifieke leerling.

Het is belangrijk dat een volwassene de leerling laat weten dat hij of zij gelooft wat de leerling zegt en dat het niet de schuld van de leerling is dat deze wordt gepest. Van belang is ook om expliciet te erkennen dat hetgeen er is gebeurd erg vervelend is en dat het goed is van de leerling dat hij of zij het nu aan iemand vertelt.

Maak verder duidelijk dat er acties worden ondernomen om de leerling te helpen, welke acties dat zullen zijn en vraag of de leerling hiermee instemt.

Een mogelijke actie van de school tegen pesten is het sluiten van een anti-pestcontract met de leerlingen. Een voorbeeld hiervan is opgenomen in de paragraaf 'Anti-pestcontract'.

5.7.7 Digitaal pesten

Digitaal pesten is één van de verschillende vormen van pesten.

De meest voorkomende vormen zijn:

- schelden (via MSN, sms of internetsites zoals bijvoorbeeld Hyves)
- virussen
- Emailbommen
- Ongevraagd verspreiden van foto's en filmpjes
- Hacken en kraken
- Privacyschending

Op het Internet kunnen mensen een andere identiteit aannemen en volledig anoniem blijven. Hierdoor worden de grenzen van pestgedrag worden verlegd. Digitaal pesten kan op school voor komen, maar ook, vooral thuis gebeuren. In dat laatste geval zullen alleen de gevolgen van pesten op school zichtbaar kunnen zijn.

Voor internet gebruik door medewerkers, leerlingen en andere bezoekers binnen de vestigingen van de school is een protocol opgesteld (zie leerlingenstatuut/ Personeelsbeleidsplan).

5.7.9 Maatregelen tegen pesten

(Digitaal) pesten is niet strafbaar. Het is ook een item wat moeilijk te benoemen is. Maar met het pesten kunnen wel strafbare feiten gepaard gaan.

Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Belediging
- Belaging of stalking
- Afpersing

Tegen het begaan van deze strafbare feiten kan aangifte of melding worden gedaan bij de politie.

De school heeft duidelijke regels opgesteld en kan dus ook maatregelen treffen indien de schoolregels worden overtreden (zie hoofdstuk 6).

5.7.11 Voorbeeld van een anti-pestcontract

Hieronder treft u een voorbeeld van een anti-pestcontract. Dit kan worden uitgedraaid en uitgedeeld aan leerlingen. Leerlingen kunnen het contract, eventueel na een klassikale bespreking ervan, ondertekenen en aan hun mentor in bewaring geven. Het doel van een dergelijk contract is jongeren te doordringen van de ernst van pesten en van het belang van het bestrijden van pestgedrag.

Het anti-pestcontract kan gebruikt worden als een leerling, dat wil zeggen de pester, (herhaaldelijk) betrokken is bij pesten.

HET ANTI-PESTCONTRACT

Om pesten te voorkomen, worden duidelijke afspraken gemaakt. Wanneer je ruzie hebt, probeer je natuurlijk eerst om er zelf uit te komen. Mocht dat niet lukken, dan leg je het probleem aan iemand anders voor. Die persoon praat dan eventueel met beide partijen en probeert jullie te helpen.

Om een pestvrije school te krijgen, is het belangrijk samen afspraken te maken en samen toe te zien op de naleving van die afspraken. Dit doen we met een anti-pestcontract.

Als je het eens bent met onderstaande uitspraken, als je durft te beloven om je overeenkomstig die uitspraken te gedragen en als je bereid bent anderen te helpen zich ook aan deze uitspraken te houden, dan mag je je handtekening onder dit contract zetten.

Lever het ondertekende contract in bij je mentor. Hij of zij zal het bewaren en je erop aanspreken als dat nodig is.

- Ik zal een ander respecteren.
- Ik zal een ander niet discrimineren.
- Ik zal een ander niet uitschelden.
- Ik zal een ander niet buitensluiten.
- Ik zal een ander niet bedreigen.
- Ik zal van andermans spullen afblijven.
- Ik zal niet over een ander roddelen.
- Ik zal mensen die zich niet aan bovenstaande regels houden, daarop aanspreken.

Hieronder is ruimte om zelf in te vullen wat je in bovenstaand lijstje mist.

- Ik zal ...
- Ik zal ...
- Ik zal ...

Door mijn handtekening onder dit contract te zetten, beloof ik dat ik mijn uiterste best zal doen bovenstaande uitspraken na te leven.

Naam:

Klas:

Datum:

Handtekening:

Bijlage 2

Van:	Wijnand Vooijs
Datum:	29-03-2011
Tijd:	11.00-12.00
Onderwerp:	gesprek met de locatiedirecteur

In het kader van mijn studie Master SEN die ik volg aan Fontys OSO Hogeschool Tilburg met als onderwerp pesten, heb ik via een mail aan het MT gevraagd wat er bij ons op de locatie gedaan wordt tegen pesten. Ik had aangegeven dat ik van een aantal zaken wist. Ik was zelf namelijk al op zoek gegaan, maar ik wilde graag een totaalplaatje hebben. Ik kreeg het antwoord op deze vraag in een gesprek dat ik had met de locatiedirecteur. Hieronder volgt een samenvatting:

De vragen die ik neergelegd heb bij het MT zijn besproken tijdens een MT vergadering. Het MT / de locatiedirecteur is geïnteresseerd in mijn onderzoek en wacht het resultaat af. De uitkomst(en) zouden gebruikt kunnen worden om kritisch te kijken naar wat wij op school doen tegen pesten en er eventueel mee aan de slag te gaan om het pesten op onze school aan te pakken. Zeker in het kader van het verbeteren van de algehele sfeer, het pedagogisch en didactisch klimaat, de resultaten en de veiligheid op school.

Een opsomming van activiteiten die het MT ziet als anti-pest activiteiten:

1. SAQI afname (de pestschaal), de resultaten van deze test worden aan de mentoren gemaild
2. Bureau Halt komt een les geven over digitaal pesten (1^e jaar)
3. Het lespakket “meidenvenijn” kan worden ingezet (bovenbouw)
4. Tang Soo Do lessen (1^e jaar)
5. Sociale competenties (bovenbouw)
6. Adam en Eva project (bovenbouw) dit betrof een pilot
7. Religieuze vieringen (alle jaren)
8. De veiligheidscie.
9. Tumult / briefgeheim (1^e jaar)

Het MT heeft verwachtingen van de mentoren en de docenten dat zij pestgedrag signaleren en aanpakken. De taken van een mentor zijn vastgelegd en liggen ter inzage in de kamer van de locatiedirecteur.

De volgende vraag is niet beantwoord:

- Hoeveel pestincidenten zijn er gemeld in IRIS dit jaar.

Bijlage:

Geachte MT-leden,

In het kader van het onderzoek dat ik verricht voor MSEN zou ik jullie willen vragen wat er op onze locatie gedaan wordt tegen pesten? Dit om een compleet beeld te krijgen en het te vergelijken met wat er gedaan kan worden (volgens literatuur). Alle informatie is welkom! Hoe completer het beeld, hoe waardevoller de conclusies die ik kan trekken uit die informatie.

Een aantal zaken is mij bekend:

- *Les "digitaal pesten"*
- *Meidenvenijn*
- *SAQI (pestschaal)*
- *?*

Daarnaast weet ik dat ernstige incidenten gemeld moeten worden in IRIS. Ik heb daar alleen geen inzicht in. Ik zou graag willen weten hoeveel pestincidenten in het afgelopen jaar zijn gemeld in IRIS?

Een andere vraag die ik graag beantwoord zou willen zien is in hoeverre het MT ervan uitgaat dat mentoren en docenten proactief zijn mbt pestgedrag. Wat zijn de verwachtingen van het MT?

De antwoorden op deze vragen gebruik ik uitsluitend (en anoniem) in mijn onderzoeksverslag al wil ik wel vermelden dat de informatie van het MT komt, uiteraard alleen met jullie toestemming.

Alvast bedankt voor de moeite.

Met vriendelijke groet,

Wijnand Vooijs

27-04-2011 de locatiedirecteur is akkoord met dit stuk.

Bijlage 3

Beste leerling,

Zoals je weet doe ik een studie naar pesten in onze klas / op school. Dat doe ik om het voor alle leerlingen plezieriger te maken op school. Ik heb jullie een aantal lessen over pesten gegeven en we hebben het afgesloten met een anti-pestcontract. Nu wil ik jullie een aantal vragen stellen over wat jullie van de lessen vonden. Je hoeft je naam niet op het papier te schrijven dus ik weet niet wie het ingevuld heeft. Geef zo eerlijk mogelijk antwoord en geef je eigen mening. Dat is voor mijn verslag het beste.

1. Vond je de lessen over pesten leuk?	ja / nee
2. Vond je de YouTube filmpjes leuk?	ja / nee
3. Vond je de lessen leerzaam (heb je er iets aan denk je)?	ja / nee
4. Ben je anders gaan denken over pesten na de lessen?	ja / nee
5. Heb je wel eens iemand gepest op school dit schooljaar?	ja / nee
6. Zie je wel eens pestgedrag op school?	ja / nee
7. Ben je wel eens gepest op school dit schooljaar?	ja / nee
8. Denk je dat je je kan houden aan je contract?	ja / nee

Bedankt voor het invullen!

Meester Vooijs

Bijlage 4

Beste collega,

Voor mijn onderzoek naar pesten op onze locatie wilde ik je graag de onderstaande vragen stellen en je antwoord op een stelling. De vragen gaan over je rol als mentor en jouw mentorklas m.b.t. pesten. Houdt dit a.u.b. in je achterhoofd bij het invullen van de vragen.

De vragenlijst is anoniem. De gegevens worden in mijn verslag gebruikt.

Gaarne het juiste antwoord omcirkelen:

1. Ben je dit schooljaar geconfronteerd met pestgedrag in je mentorklas?	ja / nee / weet niet
2. Besteed je aandacht aan pesten in je mentorklas?	ja / nee / weet niet
3. Besteed je standaard aandacht aan pesten in je studielessen?	ja / nee / weet niet
4. Ben je van mening dat dit helpt (zie vraag 2 en 3)?	ja / nee / weet niet
5. Gebruik je de methode Tumult (de pest module) in je studieles?	ja / nee / weet niet
6. Ben je bekend met het Schoolveiligheidsplan (het anti-pestgedeelte)?	ja / nee / weet niet
7. Heb je ooit met een mentorklas een anti-pest contract afgesloten?	ja / nee / weet niet
8. Vind je dat je ondersteund wordt door het MT m.b.t. het aanpakken van pestgedrag?	ja / nee / weet niet
9. Vind je dat pestgedrag signaleren en actie op ondernemen een taak is van de mentor?	ja / nee / weet niet
10. Gebruik je de pestschaal uit de SAQI test?	ja / nee / weet niet
11. Heb je pestweb.nl wel eens bezocht?	ja / nee / weet niet
12. Ik rapporteer elk pestgeval in Magister	ja / nee / weet niet

Hartelijk dank voor het invullen van de vragenlijst.

Wijnand Vooijs

3 • Pesten is geen lolletje

Wie wel eens is gepest, weet dat dat geen lolletje is. In een topklas komt pesten natuurlijk niet voor (anders is het geen topklas).

Maar hoe komt het dat er wordt gepest, wat kunnen de gevolgen zijn en vooral, wat kun je er (samen) tegen doen? Daarover gaat deze les.

Je hebt pesten en plagen. Plagen is meestal grappig, pesten is absoluut niet grappig. Toch kent niet iedereen het verschil.

Plagen ...

- is af en toe iemand eventjes voor de gek houden.
- is grappig, (bijna) iedereen kan erom lachen.
- gebeurt niet steeds bij dezelfde persoon.
- doet geen 'pijn'.

Je **pest** bijvoorbeeld door iemand vaak:

- te duwen.
- aan de haren te trekken.
- te knijpen.
- te spugen.
- te slaan.
- te schoppen.
- te laten struikelen.
- te laten voelen dat iemand er niet bij hoort.

Je **pest** ook door vaak:

- iemand uit te schelden.
- iemand uit te lachen.
- iemand zijn spullen kapot te maken.
- gemene dingen over iemand te zeggen.
- te zorgen dat iemand niet mee mag doen in de groep.

Als je een geintje met iemand uit wilt halen, bedenk dan eerst hoe jij het zou vinden als iemand dat met jou zou doen.

1 • Geintje!

Samen met je buurman of buurvrouw

→ Kruis aan en beantwoord de vragen.

1. Het haar van je buurvrouw zit een beetje in de war. Jij vraagt haar: 'Had je soms tegenwind?' Een paar klasgenoten lachen.
- ☐ plagen ☐ pesten

Hoe voelt je buurvrouw zich denk je?

2. Jij wilt naast iemand in de klas gaan zitten. Diegene zegt: 'Kun je niet ergens anders gaan zitten? Je stinkt.' Je gaat alleen achterin de klas zitten.
- ☐ plagen ☐ pesten

Hoe voel je je denk je?

3. School is uit. Een klasgenoot loopt naar zijn fiets. Zijn banden zijn leeg. Zijn snelbinders zijn doorgesneden. Voor de zesde keer deze maand moet hij lopend naar huis.
- ☐ plagen ☐ pesten

Hoe voelt hij zich denk je?

'Als ze de kleedkamer inkomen, zijn Remco en Justin al bijna klaar. Dat belooft wat. David vraagt zich af wat ze van plan zijn, maar als Jochem onder de douche staat, wordt het duidelijk. Grinnikend halen de twee Jochems kleren van de haak en lopen ermee naar buiten. 'Moet je nou zien.' Niels wijst naar het raam. Jochems kleren worden zorgvuldig in een boom gehangen. Een paar jongens moeten lachen, maar de meeste kleden zich snel aan, alsof ze er niks mee te maken willen hebben. Als Jochem onder de douche uitkomt en de lege haak ziet, krijgt hij iets door. Met een rood hoofd kijkt hij onder de bank en in de kast. Paniekerig loopt hij door de kleedkamer heen en weer, maar hij vraagt niks. Waarom zou hij ook? Hij weet inmiddels ook wel dat iedereen hem negeert.'

Uit: *Spijt!* Carrie Slee, 1996

→ Lees het fragment hierboven uit *Spijt!* Gaat het hier om plagen of om pesten? Hoe weet je dat?

Het is best lastig om iets van pesten te zeggen. Je bent bijvoorbeeld bang dat je anders zelf het slachtoffer wordt. Maar als niemand iets zegt

Hoewel iedereen weet dat het absoluut niet cool is om te pesten, gebeurt het toch nog regelmatig. Misschien zelfs in jullie klas. Bedenk dan: elke dag kun je besluiten iets tegen pesten te doen. Daarvoor is het wel belangrijk om eerlijk tegen jezelf te zijn.

2 • Leugendetector

Samen met je buurman of buurvrouw

→ Stel elkaar de onderstaande vragen.

De vragensteller schrijft de antwoorden op.

Geloof je het antwoord?

Zet achter elk antwoord: waar of niet waar.

1. Heb jij zelf wel eens iemand gepest?

☐ Ja

☐ Waar / Niet waar ☐

• Wie heb je gepest?

• Wat deed je precies?

• Waarom heb je gepest?

☐ Nee

☐ Waar / Niet waar ☐

Ik heb nooit gepest omdat

2. Ben jij wel eens gepest?

☐ Ja

☐ Waar / Niet waar ☐

• Door wie?

• Weet je waarom?

• Hoe voelde dat?

☐ Nee

☐ Waar/niet waar ☐

Wordt er om jou heen gepest? Doe er iets tegen! Laat de pester weten dat hij of zij niet goed bezig is, zeg het tegen je mentor, leraar of ouder.

3. Heb je wel eens gezien dat iemand werd gepest?

☐ Ja

☐ Waar/niet waar ☐

• Wat deed je?

• Wat vind je daar achteraf van?

☐ Nee

☐ Waar/niet waar ☒

Verzin samen wat jullie zouden doen als je gepest zou worden.

Als ik gepest werd, zou ik

Bij pesten zijn er altijd drie verschillende rollen:

1. De pester
2. De gepeste
3. De meeloper

De **pester** is degene die pest. Vaak gaan mensen pesten om hun eigen onzekerheid te verbergen of om erbij te horen. Zo denken ze stoer te zijn. Het kan ook zijn dat ze pesten om te voorkomen dat ze zelf gepest worden.

De **gepeste** is degene die gepest wordt. Anders dan bij pestkoppen het geval is, uiten zij hun onzekerheid niet met stoerdoenerij, maar trekken ze zich juist vaak terug. Praat er met iemand over en onthoud: het is nooit jouw schuld!

De **meeloper** is iemand die zelf niet echt pest, maar ook niets doet om het te stoppen. Vaak zijn ze bang om zelf gepest te worden en zeggen ze daarom maar niets. Realiseer je dat je door niets doen eigenlijk instemt met wat de pester doet!

In welke rol je ook zit, je kunt iets tegen pesten doen.

3 • Breek eruit

Samen met je buurman of buurvrouw

→ Bedenk samen voor iedere rol wat je kunt doen om uit de pest-situatie te breken.

Schrijf dat in de vorm van een advies aan de pester, de gepeste en de meeloper.

20 Tussentijdse toets

Probeer aan je zelfvertrouwen te werken. Ga bijvoorbeeld op een vechtsport zodat je beter in je vel komt te zitten.

Ons advies aan de pester:

Ons advies aan de gepeste:

Ons advies aan de meeloper:

→ Kijk nog eens kritisch naar jullie adviezen.

Als jij de pester, de gepeste of de meeloper was, zou jij het advies dan uitvoeren? Waarom wel/niet?

Ik zou het advies aan de pester wel/niet uitvoeren, want _____

Ik zou het advies aan de gepeste wel/niet uitvoeren, want _____

Ik zou het advies aan de meeloper wel/niet uitvoeren, want _____

Als je het advies zelf niet zou uitvoeren, bedenk dan een ander!

Aangepast advies voor _____;

Pesten kent eigenlijk alleen maar slachtoffers. Degene die wordt gepest, durft niet meer naar school. Degene die pest, doet dat omdat hij zelf niet goed in zijn vel zit. De meeloper vraagt zich af waarom hij niets heeft gedaan. Bovendien verziekt het de sfeer in de klas. En wat heb je er eigenlijk aan?

De gevolgen van pesten kunnen verschrikkelijk zijn. De meeste mensen die gepest zijn, houden daar iets aan over. Ze zijn onzeker, durven geen contact te maken of zijn depressief. Soms is het zo erg dat iemand een einde aan zijn leven maakt.

'En dan komen de duikers boven met het verstijfde lichaam van Jochem. [...] Plotseling klinkt het schrijnende geank van Simbad over het meer. Hij staat met de rugtas in zijn bek op en legt zijn kop op de brancard, naast Jochem. Hij is niet van plan zijn baasje in de steek te laten, zelfs niet als de duikers hem voorzichtig proberen weg te halen. [...] Dan worden de deuren van de ambulance gesloten en rijdt Jochem voorgoed van hen weg. Huilend blijven de leerlingen van klas 2B achter. Ze kunnen hun emoties niet aan. Om hun geweten te sussen, krijgen Sanne, Justin en Remco de schuld van het drama. Maar daarmee kan David zich niet troosten. Hij weet dat iedereen schuldig is, iedereen die het gepest heeft toegelaten.'

Uit: *Spijt!* Carrie Slee, 1996

4 • Pesten = HEEL ERG!

Samen met je buurman of buurvrouw

→ Kun je je voorstellen dat pesten zo erg is?

Praat met elkaar over de onderstaande stelling.

Wie iemand pest, maakt zijn leven kapot

→ Bedenk met elkaar 2 argumenten voor en 2 argumenten tegen deze stelling.

Daarna wordt de klas opgedeeld in twee teams; het ene team is **voor**, het andere team **tegen** de stelling.

Vervolgens worden de rollen omgedraaid. Wie eerst voor was, is nu tegen. En andersom.

→ Schrijf na de discussie de beste argumenten op voor en tegen de stelling.

Voor:

1.	
2.	

Als je gepest wordt, vraag dan aan de dader waarom hij jou pest. Vertel hoe jij je daardoor voelt en vraag hem/haar te stoppen. Oefen thuis eerst met je ouders, broer of zus.

Tegen:

1.

2.

Is je mening veranderd na de discussie?

☐ Ja, want

☐ Nee, want

Als je niet wilt dat er in jullie klas wordt gepest, kun je daar afspraken over maken. Je kunt bij voorbeeld afspreken dat je:

- elkaar niet uitscheldt of uitlacht;
- elkaar niet beoordeelt op het uiterlijk;
- elkaar helpt als iemand hulp nodig heeft;
- niet dreigt, chanteert of afperst;
- niet grappig probeert te zijn ten koste van iemand anders.

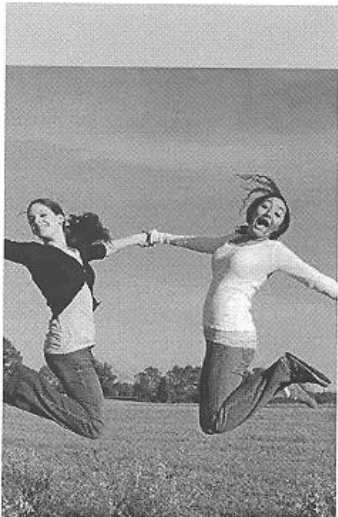
Anti-pestcontract

Vorm groepjes van vier

Als je niet wilt dat er in je klas wordt gepest, kun je gezamenlijk een anti-pestcontract opstellen. Als dat klaar is, zet iedereen zijn handtekening eronder. Het wordt nog leuker als je dat viert met iets lekkers.

→ Bedenk met z'n vieren drie regels.

23 Tusselt '10-'11

Onze regels zijn:

1.
2.
3.

De mentor kan de regels ook op een groot vel schrijven. Dan zet iedereen uit de klas zijn handtekening eronder.

Dit is jullie eigen anti-pestcontract!

In onze klas:

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

Brief

→ Wat doe je?

Stel je voor: jij wordt gepest.

- Ze plakken rotbriefjes op je rug.
- Ze schudden je tas leeg buiten in de regen.
- Ze spugen voor je op de grond als ze langs lopen.
- Ze lachen je uit achter je rug.

Als je durft, wat ga jij zeggen tegen die pestkoppen?

Beste Pestkoppen,

25 Tusselt '10-'11

Digiles Cyberpesten

→ Log in op www.tumult.nl. Maak de digiles Cyberpesten.

Deze les ging over ...

... plagen.

Plagen is af en toe iemand eventjes voor de gek houden, is grappig. (bijna) iedereen kan erom lachen, het gebeurt niet steeds bij dezelfde persoon en het doet geen pijn.

... pesten.

Pesten is absoluut niet grappig. Je pest bijvoorbeeld door iemand vaak te duwen, aan de haren te trekken, te knijpen, te spugen, te slaan, te schoppen of te laten struikelen. Maar ook door iemand vaak uit te schelden, uit te lachen, zijn spullen kapot te maken, gemene dingen te zeggen of te zorgen dat iemand nooit mee mag doen in de groep.

... jouw rol.

Elke dag kun je besluiten iets tegen pesten te doen. Bedenk wat jouw rol is.

... pester.

Als je pest, bedenk dan: hoe zou ik het vinden als ik die ander was?

... gepeste.

Als je wordt gepest, praat erover, vraag aan de dader waarom hij jou pest of maak jezelf sterker door bijvoorbeeld op een vechtsport te gaan.

... meelopers.

Mensen die zelf niet echt pesten, maar ook niets doen om het te stoppen, noem je meelopers. Vaak zijn meelopers bang om anders zelf gepest te worden.

... anti-pestcontract.

In een anti-pestcontract staan afspraken die jullie maken over hoe je omgaat met pesten. Daarmee geef je aan dat jij je eraan wilt houden.

SAQI 1 klas A met inleiding en normgegevens.

SAQI Dossier

School: **De Vrije School**
 Niveau/schooltype: **1e Klas VMO-B-K/G**
 Klasaanduiding: **15-5-2011**
 Datum: **15-5-2011**

Hierna volgt de rapportage van de School Attitude Questionnaire Internet (SAQI). Deze rapportage is gebaseerd op de SAQI Adapter. Deze adaptieve vorm bestaat uit maximaal 160 vragen (items). Het werkelijk aantal benodigde items is afhankelijk van de antwoorden van de leerling(e).

De rapportage is op naam gesteld en dient met zorg gebruikt en bewaard te worden. De wettelijk geregelde bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de betreffende leerlingen is van toepassing. Alleen personen die direct betrokken zijn bij de ontwikkeling van de betreffende leerling zijn gerechtigd de uitkomsten van de SAQI in te zien. Voor anderen mogen de gegevens op naam niet toegankelijk zijn.

De rapportage is de door de auteur geadviseerde standaardrapportage per klas/groep en per school. Het kan dienen als het complete dossier van school. Dit dossier bestaat uit de volgende onderdelen.

1. *Leerlingnummers en namen.* Overzicht per klas van namen, leerlingnummer, geslacht en leeftijd.
2. *Normgegevens (stanines).* Overzicht per klas van (a) de wijze van invulling, (b) het totaal en drie hoofdschalen, (c) de negen basisschalen, (d) twee schalen betreffende pesten. Bijzondere scores (stanine 1 en 2) zijn gemarkeerd. Een standaard bijlage geeft toelichting op de schalen en normscores.
3. *Interpretatie van de normgegevens voor vijf groepen leerlingen.* Dit overzicht per klas geeft de volgende groepen leerlingen: (A) leerlingen met bijzonderheden over de wijze van invulling van de SAQI, (B) leerlingen met positieve houdingen ten aanzien van school en zichzelf, (C) leerlingen met neutrale houdingen en (D) leerlingen met zwakke of negatieve houdingen en (E) leerlingen met bijzonderheden over pesten.
4. *Samenvatting van bijzondere invulling van de SAQI.* Dit overzicht per klas geeft de namen van leerlingen die de SAQI op een bijzondere wijze hebben ingevuld. De invulling kan effect hebben op de

Inleiding

5. *Grafisch profiel van normscores van gesignaleerde leerlingen.* Dit overzicht per klas geeft de gegevens van leerlingen die relatief negatieve houdingen hebben ten aanzien van school en/of zichzelf. Bij elk grafisch profiel worden individuele interpretatie gegevens en zo nodig adviezen omtrent begeleiding en/of behandeling.

De antwoorden per vraag (item) zijn opgeteld tot ruwe schaalscores. De ruwe scores van de schalen zijn omgezet naar normscores. De normscore heet stanine en bestaat uit negen groepen (1-9) met voorgeschreven percentages leerlingen. De stanine geeft de positie van een leerling weer op een schaal tussen vergelijkbare medeleerlingen.

Stanine	Interpretatie	Percentage leerlingen in normgroep met dezelfde normscore
1.	laagste score	4%
2.	zeer lage score	7%
3.	lage score	12%
4.	enigszins lager dan gemiddelde score	17%
5.	gemiddelde score	20%
6.	enigszins hoger dan gemiddelde score	17%
7.	hoge score	12%
8.	zeer hoge score	7%
9.	hoogste score	4%

Leerlingen met stanine 1 en 2 hebben opvallend lage scores en worden gesignaleerd als leerlingen met mogelijk problematische houdingen ten aanzien van school en zichzelf.

De sterk aanbevolen volgorde van stappen in de interpretatie van de SAQI zijn de volgende:

1. De wijze van invulling is met drie controleschalen aangegeven. Hoge waarden geven een probleem bij de interpretatie. De problemen worden in de resultaten toegelicht [3A]. Kennis over de wijze van invulling moet voorafgaan aan de inhoudelijke interpretatie van de schalen.

SAQI Dossier

Inleiding

School:

Niveau/schooltype:

Klasaanduiding:

Datum:

1e Klas VMBO-B/K/G

15-5-2011

II. De SAQI is een hiërarchisch opgebouwd instrument: een totaalscore (AA), drie hoofdschalen (MOT, WEL en ZELF) en binnen elke hoofdschaal drie specifieke basisschalen. Dat is ook de volgorde waarin de resultaten worden geïnterpreteerd. Leerlingen met lage stanines op de totaalscore hebben een grote kans op algemene problematische houdingen. Leerlingen met lage stanines op de hoofdschalen hebben een grote kans op globale problematische houdingen. Leerlingen met lage stanines op de basisschalen hebben zeer specifieke problematische houdingen.

III. De twee schalen voor pesten (Pest Anderen en Gepest Worden) staan los van deze hiërarchische structuur.

De presentatie van de schalen volgt de structuur van de SAQI: eerst I, daarna II en daarna III.

SAOI Dossier

1. Leerlingnummers en namen

School: **De Kruisweg**
Niveau/schooltype: **1e klas VMBO-B/K/G**
Klasaanduiding: **15-5**
Datum: **15-5-2011**

Computer-ID	Achternaam	Voornaam	Leerlingnummer	Geslacht	Leeftijd	Normgroep
122019	De Kruisweg	De Kruisweg	121501	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
122026	De Kruisweg	De Kruisweg	122344	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
122021	De Kruisweg	De Kruisweg	121762	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
122020	De Kruisweg	De Kruisweg	121574	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
122043	De Kruisweg	De Kruisweg	122343	v	12	1e klas VMBO-B/K/G
122018	De Kruisweg	De Kruisweg	121875	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
122031	De Kruisweg	De Kruisweg	4662	m	15	1e klas VMBO-B/K/G
122030	De Kruisweg	De Kruisweg	121811	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
122023	De Kruisweg	De Kruisweg	106763	v	12	1e klas VMBO-B/K/G
122027	De Kruisweg	De Kruisweg	121890	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
122022	De Kruisweg	De Kruisweg	121705	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
122107	De Kruisweg	De Kruisweg	121654	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
122025	De Kruisweg	De Kruisweg	122227	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
122024	De Kruisweg	De Kruisweg	121467	v	13	1e klas VMBO-B/K/G

SAOI Dossier

2. Normgegevens (stanines)

School: **De Kruisweg**
 Niveau/schooltype: **1e klas VMBO-B/K/G**
 Klasaanduiding: **15-5-2011**
 Datum: **15-5-2011**

Naam	Controleschalen				Hoofdschalen				Motivatie		Basischalen				Zelfvertrouwen		Pesten	
	SW	WN	TA	AA	NOT	WEL	ZELF	LG	CK	HA	PS	SA	RL	UV	ZP	SV	PA	GW
BARBBI	6	3	5	7	7	5	4	5	6	6	5	3	5	4	4	4	9	5
BARBOUT	5	②	4	3	3	4	5	4	4	3	5	5	②	4	5	6	②	5
BECHEN	4	3	6	4	5	②	4	5	4	6	3	3	4	4	4	5	3	3
BEERMAN	7	5	6	5	5	5	4	5	4	5	5	7	5	3	6	6	6	9
CANDAT	7	4	7	4	5	3	②	5	5	6	4	4	4	3	3	3	5	3
CHEN	6	9	⑧	5	6	6	5	6	5	7	6	4	5	8	6	4	4	3
CHEN	7	8	6	4	6	3	7	7	5	7	4	6	4	7	6	8	②	9
CHEN	⑧	5	5	5	5	7	②	6	3	6	7	5	6	②	4	②	9	4
CHEN	5	②	6	4	4	4	4	4	4	5	3	3	4	4	3	3	5	3
CHEN	4	3	5	③	②	②	3	③	②	3	③	③	3	③	3	4	②	3
CHEN	4	②	6	3	4	②	3	4	4	3	③	4	4	4	4	4	4	4
CHEN	⑨	7	5	8	8	6	5	5	8	8	6	4	6	8	3	5	4	6
CHEN	5	7	7	3	4	4	7	5	4	①	4	①	5	7	8	5	7	②
CHEN	5	6	6	3	3	5	3	③	4	①	5	7	5	3	3	3	6	6
Gemiddeld	5.9	4.7	5.9	4.3	4.8	4.1	4.1	4.6	4.3	4.8	4.4	4.2	4.4	4.5	4.4	4.4	4.9	4.6

SAQI Dossier

2. Normgegevens (stanines)

School: ~~Adaptieve Onderwijs~~
Niveau/schooltype: 1e klas VMBO-6/K/G
Klasaanduiding: ~~1~~
Datum: 15-5-2011

Overzicht van schalen en gesignaleerde scores in de resultaten van de Adaptieve SAQI

1. Controle schalen (wijze van invulling)

SW = Sociale Wenselijke antwoorden stanine 1 en 2 = lage score SW, mogelijk te lage scores op SAQI-schalen
stanine 8 en 9 = hoge score SW, mogelijk te hoge scores op SAQI-schalen
WN = Aantal 'Weet ik Niet'-antwoorden stanine 1 en 2 = hoge WN, mogelijk te lage scores op SAQI-schalen
TA = Tegenstrijdige Antwoorden stanine 8 en 9 (en 10) = hoge TA, mogelijk onbetrouwbare scores op SAQI-schalen

2. Inhoudelijke schalen

2a. SAQI-Totaal

AA = Algemene Aanpassing aan school stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen met bijzonder zwakke/negatieve houding

2b. SAQI-Hoofdschalen

MOT = Motivatie voor schooltaken stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen met bijzonder zwakke/negatieve houding
WEL = Welbevinden met schoolleven stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen met bijzonder zwakke/negatieve houding
ZELF = Zelfvertrouwen ten aanzien van schoolwerk stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen met bijzonder zwakke/negatieve houding

2c. SAQI-Basischalen

Basischalen Motivatie
LG = Leertraakgerichtheid stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen met bijzonder zwakke/negatieve houding
CK = Concentratie in de Klas stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen met bijzonder zwakke/negatieve houding
HA = Huiswerk Attitude stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen met bijzonder zwakke/negatieve houding

Basischalen Welbevinden

PS = Plezier op School stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen met bijzonder zwakke/negatieve houding
SA = Sociaal Aanvaard voelen stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen met bijzonder zwakke/negatieve houding
RL = Relatie met leerkracht stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen met bijzonder zwakke/negatieve houding

Basischalen Zelfvertrouwen (weinig zelfvertrouwen = sterke taalangst)

UV = Uitdrukingsvaardigheid stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen met bijzonder zwakke/negatieve houding
ZP = Zekerheid bij Proefwerken stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen met bijzonder zwakke/negatieve houding
SV = Sociale Vaardigheid stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen met bijzonder zwakke/negatieve houding

SAOI Dossier

2. Normgegevens (stanines)

School: **De Kruisweg**
Niveau/schooltype: **1e Klas VMO-B/K/G**
Klasaanduiding: **1**
Datum: **15-5-2011**

3. Pestschalen

PA = Pest Anderen
GW = Gepest Worden

stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen die (veel) pesten
stanines: 1 en 2 = gesignaleerde leerlingen die (veel) gepest worden

SAQI Dossier

1. Leerlingnummers en namen

School: **De Kruisweg**
Niveau/schooltype: **1e klas VMBO-B/K/G**
Klasaanduiding: **28 a/Name**
Datum: **15-5-2011**

Computer-ID	Achternaam	Voornaam	Leerlingnummer	Geslacht	Leeftijd	Normgroep
200283	[redacted]	[redacted]	121649	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
200280	[redacted]	[redacted]	121501	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
200284	[redacted]	[redacted]	122344	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
200279	[redacted]	[redacted]	121762	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
200478	[redacted]	[redacted]	121574	v	14	1e klas VMBO-B/K/G
200282	[redacted]	[redacted]	122343	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
200277	[redacted]	[redacted]	121875	v	14	1e klas VMBO-B/K/G
200281	[redacted]	[redacted]	121811	v	14	1e klas VMBO-B/K/G
200278	[redacted]	[redacted]	121599	v	12	1e klas VMBO-B/K/G
200275	[redacted]	[redacted]	121890	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
200477	[redacted]	[redacted]	121705	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
200276	[redacted]	[redacted]	121654	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
200274	[redacted]	[redacted]	122227	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
200273	[redacted]	[redacted]	121467	v	13	1e klas VMBO-B/K/G

SAOI Dossier

2. Normgegevens (stanines)

School: **Primaire School**
 Niveau/schooltype: **1e klas VMBO-B/K/G**
 Klasaanduiding: **1e - 2e afdeling**
 Datum: **15-5-2011**

Naam	Controleschalen				Hoofdschalen				Basischalen				Zelfvertrouwen				Pesten	
	SW	WN	TA	AA	MOT	WEL	ZELF	LG	CK	HA	PS	SA	RL	UV	ZP	SV	PA	GW
1	5	7	5	8	8	8	5	7	8	6	7	7	7	6	3	6	9	6
2	4	6	8	4	6	4	4	4	4	6	5	3	2	4	2	6	4	3
3	5	4	5	5	5	5	6	4	4	6	6	4	4	5	6	6	2	4
4	5	2	5	5	5	3	4	5	6	6	3	3	3	4	4	4	4	4
5	5	4	7	4	4	4	5	4	4	4	4	6	4	3	6	4	5	5
6	5	4	7	4	5	3	2	5	3	6	4	2	4	3	3	3	4	2
7	5	4	7	4	4	4	4	5	3	5	5	5	4	5	5	4	4	4
8	6	8	8	4	5	6	3	7	3	6	6	6	4	2	3	3	3	5
9	7	6	5	4	4	3	5	4	3	4	4	5	4	5	3	4	3	5
10	4	3	6	4	4	3	4	4	2	4	3	5	2	3	3	6	2	2
11	3	6	7	3	3	3	4	4	2	4	2	4	2	4	3	5	2	2
12	3	5	7	2	2	3	2	3	2	2	5	4	2	4	3	2	5	9
13	9	8	6	7	9	8	8	8	6	7	5	4	6	8	5	8	9	1
14	6	6	6	5	4	5	4	4	5	2	4	7	4	3	1	6	2	9
Gemiddeld	5.1	5.6	6.1	4.8	5	4.6	4.6	5.1	4.4	5.1	4.8	4.8	4.1	4.4	3.9	5	4.1	4.6

SAQI Dossier

1. Leerlingnummers en namen

School: **De Kruisweg**
 Niveau/schooltype: **1e Klas VMBO-B/K/G**
 Klasaanduiding: **15-5-2011**
 Datum: **15-5-2011**

Computer-ID	Achternaam	Voornaam	Leerlingnummer	Geslacht	Leeftijd	Normgroep
119002	De Kruisweg	De Kruisweg	121702	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
118998	De Kruisweg	De Kruisweg	121548	v	12	1e klas VMBO-B/K/G
118997	De Kruisweg	De Kruisweg	121774	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
119006	De Kruisweg	De Kruisweg	122640	m	12	1e klas VMBO-B/K/G
119001	De Kruisweg	De Kruisweg	122235	m	12	1e klas VMBO-B/K/G
118996	De Kruisweg	De Kruisweg	121564	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
118999	De Kruisweg	De Kruisweg	121628	m	12	1e klas VMBO-B/K/G
118994	De Kruisweg	De Kruisweg	122290	m	12	1e klas VMBO-B/K/G
118988	De Kruisweg	De Kruisweg	121854	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
118987	De Kruisweg	De Kruisweg	121810	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
118991	De Kruisweg	De Kruisweg	121842	m	12	1e klas VMBO-B/K/G
118995	De Kruisweg	De Kruisweg	121593	m	12	1e klas VMBO-B/K/G
118989	De Kruisweg	De Kruisweg	4544	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
118990	De Kruisweg	De Kruisweg	122061	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
118993	De Kruisweg	De Kruisweg	121496	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
118995	De Kruisweg	De Kruisweg	121626	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
119000	De Kruisweg	De Kruisweg	121779	v	13	1e klas VMBO-B/K/G

SAQI Dossier

School: **[REDACTED]**
 Niveau/schooltype: **1e klas VMBO-B/K/G**
 Klasaanduiding: **[REDACTED]**
 Datum: **15-5-2011**

2. Normgegevens (stanines)

Naam	Controleschalen			Hoofdschalen			Motivatie			Basisschalen			Zelfvertrouwen			Pesten		
	SW	WN	TA	AA	MOT	WEL	ZELF	LG	CK	HA	PS	SA	RL	UV	ZP	SV	PA	GW
[REDACTED]	7	6	6	6	6	5	6	5	6	8	5	7	4	8	3	4	9	9
[REDACTED]	3	6	7	3	3	4	4	3	3	②	4	7	②	4	6	5	③	4
[REDACTED]	4	4	6	③	②	4	②	3	②	①	5	①	5	3	6	3	③	①
[REDACTED]	②	7	⑧	3	3	4	4	5	3	4	4	5	4	4	7	5	3	5
[REDACTED]	7	7	3	8	8	6	9	6	8	7	7	6	6	8	8	8	②	4
[REDACTED]	5	5	7	4	4	3	5	4	4	4	3	7	5	6	3	4	5	4
[REDACTED]	4	3	6	3	5	②	4	5	4	②	②	5	4	4	4	6	4	6
[REDACTED]	4	4	5	4	3	4	4	3	②	②	4	4	8	3	②	4	5	5
[REDACTED]	6	4	5	4	②	6	7	5	4	②	6	5	6	6	6	6	①	4
[REDACTED]	5	7	7	3	②	4	4	3	②	3	3	3	6	5	5	7	9	5
[REDACTED]	⑨	6	6	6	6	3	4	6	6	6	3	3	6	3	3	5	②	3
[REDACTED]	4	4	7	③	4	②	②	3	3	4	②	4	①	3	3	5	①	①
[REDACTED]	6	5	⑧	②	②	4	①	3	3	②	②	3	3	6	3	①	①	①
[REDACTED]	5	5	7	4	4	4	5	4	4	6	4	4	4	4	3	5	7	5
[REDACTED]	6	5	5	5	6	8	3	6	6	6	6	6	8	3	7	3	5	5
[REDACTED]	4	②	5	3	4	3	4	3	4	3	3	4	②	4	5	5	②	4
[REDACTED]	4	4	7	5	5	3	5	4	5	6	②	5	5	5	4	4	4	4
[REDACTED]	6	5	5	8	7	6	5	5	6	6	5	5	7	7	6	4	5	5
Gemiddeld	5.1	5	6.2	4.2	4.4	4.1	4.4	4.3	4.4	4.5	3.9	4.8	4.7	4.8	4.9	4.4	4	4.1

SAQI Dossier

1. Leerlingnummers en namen

School:
Niveau/schooltype: 1e klas VMBO-B/K/G
Klasaanduiding: - 2e afname
Datum: 15-5-2011

Computer-ID	Achternaam	Voornaam	Leerlingnummer	Geslacht	Leeftijd	Normgroep
200424				m	14	1e klas VMBO-B/K/G
200427			121702	v	14	1e klas VMBO-B/K/G
200423				v	12	1e klas VMBO-B/K/G
200430				m	13	1e klas VMBO-B/K/G
200428			121564	v	14	1e klas VMBO-B/K/G
200431				m	13	1e klas VMBO-B/K/G
200420			122290	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
200433				v	14	1e klas VMBO-B/K/G
200419				m	13	1e klas VMBO-B/K/G
200432				m	12	1e klas VMBO-B/K/G
200421			121593	m	12	1e klas VMBO-B/K/G
200434			4544	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
200422			122061	m	13	1e klas VMBO-B/K/G
200425				m	13	1e klas VMBO-B/K/G
200418			121626	v	13	1e klas VMBO-B/K/G
200429				v	13	1e klas VMBO-B/K/G

SAOI Dossier

School: ~~XXXXXXXXXXXX~~
 Niveau/schooltype: 1e Klas VMBO-B/K/G
 Klasaanduiding: ~~XXXX~~ - 2e afname
 Datum: 15-5-2011

2. Normgegevens (stanines)

Naam	Controleschalen			Hoofdschalen			Motivatie			Basisschalen			Zelfvertrouwen			Pesten		
	SW	WIN	TA	AA	MOT	WEL	ZELF	LG	CK	HA	PS	SA	RL	UV	ZP	SV	PA	GW
XXXXXXXXXX	6	2	6	5	6	2	6	4	4	5	3	3	3	5	5	6	4	3
XXXXXXXXXX	6	7	7	6	5	3	7	5	5	7	5	6	3	7	7	7	4	9
XXXXXXXXXX	4	6	7	1	3	1	4	4	2	3	1	6	1	4	5	4	9	9
XXXXXXXXXX	8	6	4	8	8	6	8	6	8	6	7	6	3	8	8	6	4	4
XXXXXXXXXX	3	6	7	3	4	1	4	2	4	4	1	2	5	7	3	3	6	2
XXXXXXXXXX	5	3	6	4	5	3	4	5	4	6	2	4	4	4	4	5	4	6
XXXXXXXXXX	5	3	6	2	3	2	4	4	3	3	2	2	5	4	2	4	4	2
XXXXXXXXXX	5	3	6	1	1	2	4	4	2	2	5	3	4	5	5	4	5	3
XXXXXXXXXX	4	6	6	3	3	2	6	2	2	2	3	4	7	5	5	4	4	5
XXXXXXXXXX	7	5	7	5	5	2	4	3	5	3	2	5	1	7	4	3	4	9
XXXXXXXXXX	5	4	6	3	4	2	4	4	6	2	3	2	4	4	6	4	2	2
XXXXXXXXXX	5	3	6	3	4	1	6	3	3	6	2	2	4	5	3	4	5	1
XXXXXXXXXX	5	5	6	3	4	4	3	3	5	4	2	2	4	6	7	4	3	3
XXXXXXXXXX	6	4	6	4	4	4	6	6	3	6	5	7	4	5	3	4	3	5
XXXXXXXXXX	4	6	6	3	5	3	5	5	5	7	3	6	4	7	4	8	3	2
XXXXXXXXXX	5	6	7	5	5	3	6	5	5	7	3	6	4	7	4	5	3	6
XXXXXXXXXX	5	3	5	7	6	4	6	4	6	7	3	3	4	7	5	5	4	4
Gemiddeld	5.2	4.7	6.2	4.1	4.4	2.6	5.1	4.1	4.4	4.8	3.2	4.2	3.8	5.6	4.9	4.8	3.8	4.5

Bijlage 7

Anti-Pest contract

Om de school pestvrij te krijgen, is het belangrijk samen afspraken te maken en samen toe te zien op de naleving van die afspraken. We hebben met de klas afgesproken dit te doen met een anti-pest contract.

Als je het eens bent met de onderstaande uitspraken, als je durft te beloven om je aan het contract te houden en als je bereid bent anderen te helpen zich ook aan de afspraken te houden, dan mag je het contract ondertekenen.

Het contract wordt op school bewaard door je mentor. Hij of zij kan je erop aanspreken als dat nodig is.

Ik verpest de sfeer in de klas en op school niet

- Ik help als iemand gepest wordt
- Ik sluit niemand uit, iedereen hoort erbij
- Ik dwing niemand om iets voor mij te doen
- Ik veroordeel niemand om zijn uiterlijk
- Ik discrimineer niet (op achtergrond of cultuur)
- Ik bedreig en chanteer niet
- Ik blijf van andermans spullen af
- Ik scheld niemand uit

Door mijn handtekening onder dit contract te zetten, beloof ik dat ik mijn uiterste best zal doen bovenstaande afspraken na te leven.

Naam:
Klas:
Datum:
Handtekening: